

వేదాంతప్రబోధం

శ్రీ స్వామీ పరమానంద భారతీ

ప్రకాశకులు :

రాగరాగిణి ట్రస్ట్

శ్రీ సచ్చిదానంద గణపతి ఆశ్రమం, ఊటి రోడ్

మైసూరు - 570025

ఫోన్ : 0821-2486 486 / 2480 424

వేదాంతప్రబోధం

శ్రీ స్వామీ పరమానంద భారతీ

ప్రథమ ముద్రణ :

శాంకర శక 1219, మార్గశిర శుక్ల పంచమీ, శుక్రవారం, 2007

వెల : రు.150-00

ప్రకాశకులు :

రాగరాగిణి ట్రస్ట్

శ్రీ సచ్చిదానంద గణపతి ఆశ్రమం, ఊటి రోడ్

మైసూరు - 570025

ఫోన్ : 0821-2486 486 / 2480 424

డి.టి.పి.టైప్‌సెటింగ్ :

ఆర్. అనురాధ రఘురామ్

9441186831

కవర్ డిజైన్ :

ప్రాప్తిస్థానం :

రాగరాగిణి ట్రస్ట్

శ్రీ సచ్చిదానంద గణపతి ఆశ్రమం, ఊటి రోడ్

మైసూరు - 570025

ఫోన్ : 0821-2486 486 / 2480 424

ప్రింటర్స్ :

శ్రీ నవ్య గ్రాఫిక్స్

8-3-949/3, పెద్ద బజారు వెనుక, పంజగుట్ట, హైదరాబాద్-500073

ఫోన్ : 040-23740757. ఇ-మెయిల్ : srinavyagraphics@gmail.com

మున్నుడి	శ్రీ స్వామీ పరమానంద భారతీ	IV
సచ్చిదానందీయమ్	శ్రీశ్రీశ్రీ గణపతి సచ్చిదానంద స్వామీజీ	V
ప్రవేశిక	మహామహాపాధ్యాయ పుల్లెల శ్రీరామచంద్రుడు	X
సమీక్షణలు		
స్వామీ మహేశానంద గిరి	(అబూ పర్వతం)	XVII
స్వామీ త్రిభువనదాస్	(హృషీకేశ్)	XX
స్వామీ శాంతిధర్మానంద సరస్వతీ	(రాయ్‌వాలా)	XXIII
సంకేత సూచిక		XXV
పీఠికా ప్రకరణము		XXVII
గ్రంథ విషయానుక్రమణిక		XXVIII
సమర్పణ		XXXVII
గ్రంథారంభము		1-216
ఉపసంహారము		217-222
శబ్దానుక్రమణిక		223-233

మున్నుడి

ఈ వేదాంత ప్రబోధ గ్రంథం మొదటగా కన్నడభాషలో ప్రచురింపబడినది. తరువాత ఇది హిందీ భాషలోకి అనువదించబడి ద్వితీయ ముద్రణకు నోచుకొన్నది. దీనిని స్వామీ శ్రీ త్రిభువనదాస్ గారు ప్రచురింపచేశారు.

వేదాంత దర్శనసమితి, కర్నాల్, హరియానా వారు పుస్తకరూపంలోకి తెచ్చి ఆస్తికలోకానికి అందించారు.

దీనిని హైదరాబాద్ వాస్తవ్యులైన శ్రీమతి లక్ష్మిగారు ఎంతో శ్రద్ధతో హిందీ నుంచి తెలుగులోకి అనువాదం చేశారు.

తరువాత ఇది ఒక రూపంలోకి రావటానికి శ్రీ పుల్లెల శ్రీరామచంద్రుడు గారు, కొంతమంది పేర్లు ప్రచురించుకోవటానికి అంగీకరించని భక్తులు, శ్రీమతి అనూరాధ రఘురామ్ సహాయం చేశారు.

ముఖ్యంగా దత్తపీఠ ఉత్తరాధికారి శ్రీ దత్త విజయానంద తీర్థులవారు, ఈ పుస్తకాన్ని ప్రచురించటానికి వెంటనే ఒప్పుకున్న దత్తపీఠాధిపతి శ్రీ గణపతి సచ్చిదానంద స్వామీజీ వారు ఇచ్చిన చేయూత మరువలేనిది.

వారి విశాల మనోభావం, వేదాంతమందు వారికున్న అభిరుచి ఎంతో ప్రశంసనీయాలు. ఇప్పుడు ఈ పుస్తకం తెలుగులో ప్రచురితమైంది. తెలుగు లోకములోని ముముక్షువులకు దీనివల్ల ఉపయోగం జరిగితే, మా అందరి పరిశ్రమ, సార్థకమవుతుంది.

“ఓం”

- స్వామీ పరమానంద భారతీ.

అవధూత దత్తపీఠాధిపతి
జగద్గురు పరమపూజ్య
శ్రీశ్రీశ్రీ గణపతి సచ్చిదానంద స్వామీజీ వారి

సచ్చిదానందీయమ్

ఓం పూర్ణమదః పూర్ణమిదం పూర్ణాత్ పూర్ణముదచ్యతే, పూర్ణస్య పూర్ణమాదాయ పూర్ణమేవావ శిష్యతే
॥ ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః ॥

జయగురుదత్త -

శ్రీ పరమానంద భారతీస్వాములవారి “వేదాంత ప్రబోధం” అనే ఉద్గ్రంథాన్ని స్థాలీపులాక న్యాయంగా స్వామీజీ పరిశీలించారు.

అందులో దత్తాత్రేయులవారి విరాట్స్వరూపం, శ్రీ శంకర భగవత్పాదుల వైఖరీ వాగ్రూపంలో దర్శనమిచ్చింది. చాలా ఆనందం వేసింది. అట్టి ఆనందమే సచ్చిదానందీయంగా ఆవిర్భవించింది.

శ్రీ పరమానంద భారతీ స్వాములవారు దత్తాత్రేయులవారి పరిపూర్ణ అనుగ్రహాన్ని పొందిన అదృష్టవంతులు. వారు తురీయాశ్రమ స్వీకారం చేసినప్పటినుండి వేదాంత విచారమే వారి జీవితం. శ్రీమచ్చంకర భగవత్పాదుల అద్వైతామృతమే వారికి ఆహారం.

వేదాంత విషయ విచారణే వారి తపస్సు. “తద్ధి తపస్తద్ధి తపః” అను శ్రుతి వాక్యమునకు ఉదాహరణమే వారి అంతరంగం.

శ్రీ పరమానంద భారతీ స్వాములవారికి దత్తపీఠంతో అవినాభావ సంబంధం ఉంది. అనేక పర్యాయాలు, ఎన్నో రాత్రులు, మరెన్నో పగళ్లు, మా దత్తవిజయానంద తీర్థ స్వామివారితో వేదాంత విషయ చర్చలను చేస్తూ, మాకు, మా దత్తభక్తులకు అందరికీ ఆప్తులు, సన్నిహితులు అయ్యారు.

వీరు తమ గ్రంథానికి “వేదాంత ప్రబోధం” అనే నామకరణం చేశారు. కానీ, ఇది పరిచయ గ్రంథం కాదు. పరిప్రశ్న పూర్వక పరిశోధనా గ్రంథమే.

తావచ్ఛాస్రాణి గర్జన్తి జంబుకా విపినే యథా ।

న గర్జతి మహాశక్తిః యావత్ వేదాంత కేసరీ ॥

అన్నట్లు శంకర భగవత్పాదులయొక్క ప్రస్థానత్రయ భాష్య రహస్యాలనన్నిటినీ ఒకచోట చేర్చి పాఠకులకు, జిజ్ఞాసువులకు, వేదాంత విషయాలను సులభతరం చేశారు.

వేదాంత శాస్త్ర విషయాలను సామాన్యపాఠకులకు పరిచయం చేస్తూ, నెమ్మది నెమ్మదిగా శాస్త్రంలోని లోతులను చూపించిన శ్రీ పరమానంద భారతీస్వాములవారి రచనా నైపుణ్యం హర్షించదగినది.

వీరు తమ గ్రంథాన్ని పీఠిక, జగత్, బ్రహ్మ, జీవ, సాధన అను ఐదు ప్రకరణాలుగా విభజించారు.

వీరికా ప్రకరణంలోని నాలుగు అధ్యాయాలలోనూ వేదాంత శాస్త్రంయొక్క ప్రవేశద్వారములైన అనుబంధ చతుష్టయం, సాధనా చతుష్టయం, గురుతత్త్వం, గురువుయొక్క ఆవశ్యకత, సద్గురువుయొక్క లక్షణాలు, సద్గురువును సేవించి ఆశీస్సులను స్వీకరించు విధానం తెలియజేశారు.

అదేవిధంగా ప్రత్యక్ష, అనుమాన, ఉపమాన, అర్థాపత్తి, ప్రమాణములతోపాటు, మీమాంసకులయొక్క విభిన్న ప్రమాణాలు, ఆగమ ప్రమాణాలు తెలియజేస్తూ శాస్త్రవాసనలను పాఠకులకు రుచి చూపించి, కొన్ని ప్రశ్నలు, సమాధానాలు చెప్పిన విధానం వీరి యొక్క బోధనా సామర్థ్యాన్ని తెలియచేస్తోంది.

రెండవదైన జగత్ప్రకరణంలో ప్రాచీనములైన బౌద్ధ, మీమాంసక, వైశేషిక, తార్కిక, సాంఖ్యవాదములతోపాటు ఆధునిక వాదములను కూడా చూపించి శంకర భగవత్పాదులయొక్క శాస్త్ర వాద చాతుర్యం, భూత భవిష్యద్వర్తమానములకు తగినట్లుగా ఉండుటచే అది త్రికాలాబాధితమని నిరూపించారు.

వేదాంత సిద్ధాంతమును, బ్రహ్మ కారణత్వ చర్చను రెండు అధ్యాయములయందు విపులీకరించి భగవత్పాదులయొక్క మాయా సిద్ధాంతమును కూలంకషంగా చర్చించారు.

మూడవదైన బ్రహ్మప్రకరణంలో బ్రహ్మయొక్క పృథక్ కరణత్వమును, పారమార్థిక, వ్యావహారిక, ప్రాతిభాసికములనెడి మూడురకముల సత్యమును, బ్రహ్మజ్ఞానమును, బ్రహ్మజ్ఞానముయొక్క సర్వజ్ఞత్వమును ప్రతిపాదించుచూ, జ్ఞానులయొక్క అనుభవములను కూడా ప్రతిపాదించుట. వేదాంత శాస్త్రముయొక్క ప్రయోగశాలను కూడా పాఠకులకు పరిచయం చేసినట్లు అనిపించింది.

బ్రహ్మయొక్క నిర్గుణ లక్షణాలను తెలియచేసి, జగత్తు సత్పదార్థమా? అసత్ పదార్థమా? అను జిజ్ఞాసను పాఠకులకు కల్పించి, అధ్యారోప, అపవాదములతో ప్రకరణమును పూర్తిచేశారు.

నాల్గవదైన జీవ ప్రకరణంలో స్థూల సూక్ష్మ శరీర భేదములు, అంతఃకరణము, పంచజ్ఞానేంద్రియ జ్ఞానము పంచ కర్మేంద్రియ జ్ఞానమును వివరించి, కారణ శరీరమును ప్రతిపాదించి, సంచిత, ప్రారబ్ధ, ఆగామి కర్మస్వరూపమును వివరిస్తూ, జనన మరణ క్రమములను తెలియజేసి, శరీరస్వరూపాన్ని పాఠకులకు అందించారు.

తరువాత రెండు అధ్యాయములలో అజ్ఞానాన్ని సుదీర్ఘంగా వివరించి, అవస్థాత్రయ చర్చలో జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తి స్థితులను వివరించారు.

వేదాంత శాస్త్రమునకు ఆధారమైన అవస్థాత్రయ విభాగంలో చివరకు సుషుప్తిలో అవిద్య ఉన్నదని, అధ్యాసలేదని శాస్త్రీయంగా నిరూపించారు.

సాక్షి చైతన్య లక్షణాలు, అన్నమయ, ప్రాణమయ, మనోమయ, విజ్ఞానమయ, ఆనందమయ కోశములయొక్క వివరణలతో జీవప్రకరణమును పూర్తిచేశారు.

చివరిదైన సాధనా ప్రకరణంలో మోక్ష లక్షణాలను, సంన్యాస లక్షణాలను, సంన్యాస స్వీకారమునకు వేదాంగీకారత్వమును వివరిస్తూ, విద్వత్సంన్యాస, వివిదిషా సంన్యాస లక్షణాలను తెలియచేశారు.

సంన్యాసాశ్రమమును స్వీకరించి, తరువాతి కాలంలో ఆశ్రమచ్యుతుని యొక్క దశను కూడా వివరించారు.

ఉపాసన, కర్మ, భక్తి విషయాలను ప్రస్తావిస్తూ కర్మలతో మోక్షం వస్తుందా? మోక్షమనేది ఒక్కటేనా? లేక పలువిధముల మోక్షములున్నవా? అని ప్రశ్నించి పాఠకుని సమాధానపరిచి ఉపసంహారం చేశారు.

ఈవిధంగా సాగిన వీరి రచనా ప్రణాళిక ప్రాచీనులకు, అర్వాచీనులకు ఆనంద దాయకమై శ్రేయస్సును, ప్రేయస్సును కలిగించగలదని ఆశిస్తున్నాము.

వేదాస్త్ర శాస్త్రమునకు కావలసిన అన్ని విషయాలు ఈ గ్రంథంలో తెలియచేయబడ్డాయి.

సామాన్య ప్రజలకు కొన్ని సందేహాలు వస్తాయి. బ్రహ్మసాక్షాత్కారం ఎవరికి కలుగుతుంది? అనేదానికి శంకరుల సమాధానాన్ని తెలుసుకొందాం.

“తస్మాత్ కిమపి వక్తవ్యం యదస్తరం బ్రహ్మ జిజ్ఞాసా ఉపదిశ్యత ఇతి....” అని ప్రారంభించి “తస్మాత్ యథోక్త సాధన సంపత్త్యనంతరం బ్రహ్మ జిజ్ఞాసా కర్తవ్యా” అన్నారు శంకరులు.

బ్రహ్మ సాక్షాత్కారం పొందడానికి సాధన చతుష్టయ సంపత్తి కలవాడే అర్హుడు.

అయితే సాధన చతుష్టయం అంటే ఏమిటి? అనేది ప్రశ్న. నిత్యానిత్య వస్తువివేకము, ఇహముత్రార్థ ఫలభోగ విచారము, శమాది షట్క సంపత్తి, ముముక్షుత్వము అనేవాటిని సాధనా చతుష్టయం అంటారు.

అంటే మోక్షం కావాలనుకొనే వాడికి పై నాలుగు లక్షణాలు ఉండాలి. అందు మొదటిది నిత్యానిత్య వస్తు వివేకము. ఎదురుగా కనిపించే ఈ జగత్తులో ఏది నిత్యం? అనగా మూడు కాలములయందు ఏది ఉండేది? ఏది ఉండనిది? అని ఆలోచించాలి.

ఏ వస్తువైనా కొంతకాలం మాత్రం ఉండి, తరువాత నశించిపోయేదే కదా! కాబట్టి ఏ వస్తువు ఎల్లవేళలా ఉండదు. కొద్దికాలం ఉంటుంది. మరి కొంతకాలానికి కాలగర్భంలో కలిసిపోతుంది.

మోక్షం కావాలనుకొనేవాడికి ముందుగా ఇట్టి ప్రాథమిక జ్ఞానం కావాలి. ఏ వస్తువులకొరకై మనం తాపత్రయపడుతున్నామో, అవేవీ స్థిరంగా ఉండవు. కొంతకాలం అయిన తరువాత నాశనం అయిపోతాయి. చివరికి ఈ శరీరం కూడా నాశనం అయిపోతుంది.

నాశనం కాని వస్తువు కావాలి. అది జ్ఞానమొక్కటే. అందువలన జ్ఞానమును గ్రహించాలి అనే ఆలోచన వచ్చినవాడు మోక్షమునకు మొదటిమెట్టు ఎక్కినట్లు.

తరువాత ఈ శరీరంతో అనుభవించే సుఖాలు కానీ, దుఃఖాలు కానీ శాశ్వతాలు కావు. దీనిని మించిన మరొక సుఖం ఉంది అనే ఆలోచన రావాలి. అట్టి జ్ఞాన సంపాదనకూ శమ దమాదులు, వివేక వైరాగ్యాదులు కలవాడే మోక్షమునకూ అధికారి అవుతాడు.

ఇచట అధికారి అనగా ఫలస్వామ్యము. అంటే ఫలమును పొందుటకు అర్హత. వివేకాదులు ఉన్నవానికే బ్రహ్మసాక్షాత్కారం కలుగుతుంది. లేనివానికి బ్రహ్మసాక్షాత్కారం కలుగదు.

పూర్వమీమాంసాశాస్త్రమును చదివినా, చదవకపోయినా, గృహస్థుడైనా, కాకపోయినా, చివరకు దేవలోకాలలో ఉన్నప్పటికీ, వివేకాదులు కలవానికి మాత్రమే బ్రహ్మవిద్యా జ్ఞానం లభిస్తుంది.

మనోనిగ్రహానికి శమము అని పేరు. బాహ్యేంద్రియ నిగ్రహానికి దమము అని పేరు. సంన్యాసము లేదా విక్షేప రాహిత్యము అనుదానికి ఉపరతి అని పేరు. సుఖదుఃఖాదులను, శీతోష్ణములను సహించు

శక్తికి తితిక్ష అని పేరు. ఏకాగ్రమైన బుద్ధికి సమాధి అని పేరు. పరమేశ్వరుని యందు ఆస్తికృబుద్ధికి శ్రద్ధ అని పేరు. ఈ ఆరు లక్షణాలూ మానవునికి తప్పనిసరిగా ఉండాలి.

అయితే ఇచట ఒక ప్రశ్న వేయవచ్చు. “అక్షయ్యం హ వై చాతుర్మాస్య యాజినః సుకృతం భవతి, అపామ సోమం అమృతా అభూమ” మొదలైన వేదమంత్రాలు, కర్మలచేత నిత్యసుఖం లభిస్తుందని, దానినే స్వర్గమంటారని, అందువలన మోక్షం పొందడానికి యజ్ఞకర్మలే ముఖ్యం కాని వైరాగ్యం ఎంతమాత్రం కాదని అనవచ్చు.

పైగా బ్రహ్మ పదార్థం తెలిసినంత మాత్రంచేత ప్రయోజనం ఏమిటి? కూటస్థబ్రహ్మగా ఉంటే ఏమిటి ప్రయోజనం?

కదలకుండా మెదలకుండగా ఉండే కర్రలు - రాళ్లు ఏమి సుఖాన్ని అనుభవిస్తున్నాయి? అందువలన అద్వైత మోక్షం ప్రయోజనకారి కాదు. అట్టి మోక్షమునందు కోరిక అనవసరం - అని పూర్వపక్షం చేయవచ్చు.

ఈ ప్రశ్నకు వేదమే సమాధానం చెప్పింది. ‘తద్యథా ఇహకర్మ చిత్తోలోకః క్షీయతే, ఏవం ఏవ అముత్ర పుణ్యచిత్తోలోకః క్షీయతే’ అని.

లోకంలో వ్యాపారం, వ్యవసాయం, ఉద్యోగం మొదలగు పనులచేత సంపాదించబడిన ఫలం ఏవిధంగా నశిస్తుందో, అదేవిధంగా అగ్నిహోత్రం మొదలగు యజ్ఞములచేత సంపాదించబడిన స్వర్గాది ఫలములు కూడా నశిస్తాయి.

అందువలన నాశనం కాని ఫలమును సంపాదించాలి. దానిని ఎవడు సంపాదిస్తాడు అనగా “బ్రహ్మ విదాప్నోతి పరం” బ్రహ్మవేత్త మాత్రమే సంపాదిస్తాడని వేదం చెప్పింది.

శోకము, మోహము, భయము మొదలగువాటిని విడచిపెట్టి నిత్య నిరతిశయ స్వరూపానందమును బ్రహ్మవేత్త పొందుతాడు.

బ్రహ్మజ్ఞానము నిత్యమైన మోక్షసుఖాన్నిస్తుంది. వివేక వైరాగ్యాదులచేత సాధన చతుష్టయ సంపన్నుడు అధికారి అయినప్పటికీ, జన్మాంతర సుకృతము కూడా సాధన సంపత్తికి సహాయపడుతుంది.

“బ్రహ్మచర్యం సమాప్య గృహీ భవేత్ గృహాత్ వనీ భూత్వా ప్రవ్రజేత్” అనుట వలన బ్రహ్మచర్యము, గృహస్థాశ్రమము, వానప్రస్థము అయిన తర్వాత సంన్యాసము స్వీకరింపవలయును కదా! మరియు

“అధీత్య విధివత్ వేదాన్ పుత్రాంశ్చ ఉత్పాద్య ధర్మతః ధర్మతః ఇష్టాః చ శక్తితో యజ్ఞైః, మనో మోక్షే నివేశయేత్” అను వాక్యం వలన వివాహం చేసికొని పిల్లలు కలిగిన తరువాత వైదిక కర్మలు చేయుచూ అవకాశమున్నంతవరకూ యజ్ఞములు చేసి, తరువాత మోక్షమును పొందవలయును అని ఉన్నది కదా! అను ప్రశ్నకు -

“బ్రహ్మచర్యాదేవ ప్రవ్రజేత్” అను వేదవాక్యం వలన బ్రహ్మచారిగ నున్నవాడు నేరుగా సంన్యాసాశ్రమమును స్వీకరింపవచ్చు. మధ్యలోని గృహస్థాశ్రమ విధులను విడచిపెట్టవచ్చు అని చెప్పుటచే యజ్ఞాది కర్మలు మోక్ష విషయమున అప్రాధాన్యములైపోయాయి కదా!

“ఆసాదయతి శుద్ధాత్మా మోక్షం వై ప్రథమాశ్రయే” అను వాక్యం శుద్ధమైన, నిశ్చలమైన అంతఃకరణం కలవాడు నేరుగా మోక్షపదమును పొందుచున్నాడు అని తెలియచేస్తోంది. అందువలన బ్రహ్మచారిగా

నున్నవాడు సంన్యాసదీక్షను స్వీకరించవచ్చు అని వేదం చెప్తోంది.

అంటే జన్మాంతర సంస్కారము గల సాధకుని మనస్సు దృఢంగా ఉంటుంది. పూర్వజన్మలయందు చేసిన కర్మలయొక్క ఫలం ప్రకృత జన్మలో ఫలిస్తుంది. అట్టివారు బ్రహ్మచర్యం నుండి సంన్యాస దీక్షను స్వీకరించి, వేదాంత విచారణ చేయుచూ బ్రహ్మజ్ఞానమును పొందవచ్చు.

మనస్సునందు రాగాది దోషములున్నవారు, వివాహం చేసికొని ఇంద్రియనిగ్రహమును పాటించుటను అభ్యసించుచూ, చివరకు వనవాసదీక్షలో ఆహారనియమములతో శరీరముపై వ్యామోహమును కూడా జయించి, తపస్సాధన చేయుచూ, సంన్యాసం స్వీకరించి, బ్రహ్మజ్ఞానమును పొంది, మోక్షమును చేరవచ్చు.

“అశరీరం వా వసంతం న క్రియా ప్రియే స్ఫుశతః” అను ఛాందోగ్య శ్రుతివాక్యం, శరీరము లేనివానికి సుఖదుఃఖాలు ఉండవు కావున శరీరము లేకపోవుటయే మోక్షము అని తెలియచేస్తోంది.

సుఖదుఃఖాలు మోక్షంలో లేకపోవుటచే, సుఖ దుఃఖసాధనాలైన ధర్మాధర్మములయొక్క కార్యం కూడా మోక్షం కాదు అని చెప్పబడింది.

వేదాంత విచారము నందు ఉపాసనా విధిని అంగీకరిస్తే విధిగోచరమైన ఉపాసన ధర్మమే కాబట్టి ధర్మకార్యము కూడా మోక్షమే అని చెప్పవలసి వస్తుంది. అప్పుడు మోక్షం అనునది సుఖరూపమగుటచే ‘న ఏనం ప్రియాప్రియే స్ఫుశతః’ అను శ్రుతియందు సుఖస్పర్శ లేకపోవుటచే ఉపాసన మోక్షము కానేరదు. పైగా ఉపసానజన్యమగుటచే మోక్షమునందు కూడా జన్యత్వ లక్షణమైన అనిత్యత్వము సిద్ధించుచున్నది.

అందువలన అశరీరత్వమే మోక్షమని చెప్పుట కుదరదు. మోక్షం కూడా కర్మఫలముల వంటిది అయిపోయింది. కావున ఉపాసన కర్మయేగాని మోక్షము కాదు.

అశరీరత్వమే మోక్షమని అంగీకరించగా “బ్రహ్మవిద్ బ్రహ్మైవభవతి” అను ముండక వాక్యముచే బ్రహ్మను తెలిసికొనినవాడు బ్రహ్మయే అగుచున్నాడు.

కార్యకారణములకు అధిష్టాన బ్రహ్మయొక్క సాక్షాత్కారము కలిగిన తరువాత ప్రారబ్ధాది అతిరిక్త కర్మలన్నీ నశించిపోతాయి.

అట్టి బ్రహ్మ స్వరూపానందమును అనుభవించువాడు దేనికి భయపడడు “ఆనందం బ్రహ్మణో విద్వాన్ న బిభేతి కుతశ్చన”.

గురూపదేశము వలన అహం బ్రహ్మోస్మి అని గ్రహిస్తాడు. వేదాంత శాస్త్రమున గల ఇట్టి అనేక విషయాలను చర్చించిన శ్రీ పరమానంద భారతీస్వామి వారిపై దత్తదేవుని ఆశీస్సులు వర్షించుగాక -

మీ స్వామీజీ

మైసూరు

12-10-2007

శ్రీః

ఓమ్ స్వస్తిశ్రీ గణేశాయ నమః

ప్రవేశిక

పుల్లెల శ్రీరామచంద్రుడు

శ్రీ శంకరాచార్యులు ఉపనిషత్ప్రతిపాదితమైన అద్వైతతత్వాన్ని ఈశ-కేశన-కర-ప్రశ్న-ముండక-మాండూక్య-తైత్తిరీయ-ఛాందోగ్య-బృహదారణ్యక-ఐతరేయోపనిషత్తులకు, బ్రహ్మసూత్రాలకు మహా భారతాంతర్గతమైన భగవద్గీతకూ సువిస్తృతములూ, సారగర్భితములూ అయిన వ్యాఖ్యానాలు రచించి విశదీకరించారు. ఈ విస్తృత వ్యాఖ్యానాలకు భాష్యములని పేరు. వీటి రచనచేత శ్రీ శంకరాచార్యులకు 'భాష్యకారులు' అను ప్రసిద్ధి ఆస్తికలోకంలో తత్ప్రథమంగా లభించింది. శ్రీ శంకరాచార్యుల ప్రత్యక్షశిష్యులైన పద్మపాదాచార్యులు సూత్రభాష్యానికీ, సురేశ్వరాచార్యులు తైత్తిరీయ-బృహదారణ్యకోపనిషద్భాష్యాలకీ వ్యాఖ్యానాలు రచించారు. పద్మపాదాచార్య విరచితమైన పంచపాదిక, చతుస్సూత్రికి మాత్రమే లభిస్తున్నది. సురేశ్వరాచార్యవిరచిత వ్యాఖ్యలు శ్లోకరూపంలో ఉండడంచేత వీటికి వార్తికా అని పేరు.

బాదరాయణులు బ్రహ్మసూత్రాలు రచించేనాటికి వేదప్రామాణ్యాన్ని అంగీకరించకపోవడంచేత నాస్తికదర్శకాలుగా చెప్పబడే చార్వాక - జైన, బౌద్ధ దర్శనాలూ, సాంఖ్యయోగ న్యాయ-వైశేషిక దర్శనాలూ, పాశుపత పాంచరాత్రాది మతాలూ ప్రచారంలో ఉండేవి. వీటిలో కొన్ని సాంఖ్య-యోగ-న్యాయ-వైశేషికాదులు వేదాలకు ప్రామాణ్యం అంగీకరించినా తర్కానికి అధికంగా ప్రాధాన్యం ఇస్తాయి. కొన్ని ఆయా ఆగమాలకు ప్రాధాన్యం ఇస్తాయి. వీటినిన్నింటినీ సూత్రకారులు చూపిన పద్ధతిని అనుసరించి అనేక యుక్తులతోను, ఇతర ప్రమాణాల సాహాయ్యంతోను ఖండిస్తూ, శ్రీ శంకరాచార్యులు అద్వైతమతాన్ని స్థాపించారు. అయితే - ఈ దర్శనాలలో అద్వైతసిద్ధాంతానికి విరుద్ధంగా చెప్పిన అంశాలలో మాత్రమే మాకు విరోధం కాని, దీనికి విరుద్ధం కాని అంశాలు మాకు కూడా పరిగ్రాహ్యములే అని శ్రీ శంకరాచార్యులు అనేక స్థలాలలో స్పష్టంగా చెప్పారు. ఇది వీరిలో మాత్రమే కనబడే విశాలహృదయత్వానికి ఉదాహరణం.

వేదాలకు పరమప్రామాణ్యాన్ని అంగీకరించిన పూర్వమీమాంసలకులతో సహా పైన చెప్పిన అందరు దార్శనికులూ, మతాలవారూ కూడా ద్వైతవాదులే. వీరి అందరి ఆక్షేపణలకు ప్రత్యక్షంగాను, పరోక్షంగానూ కూడా సమాధానాలు చెప్పతూ శ్రీ శంకరాచార్యులు తమ సిద్ధాంతాన్ని కేవలం ఉపనిషత్తులనే ప్రమాణంగా చూపుతూ స్థాపించారు. ఇది ఔపనిషదమే అయినా అనుభవానికి కూడా చాలా సన్నిహితమైన తత్త్వం అనే విషయం కూడా నిరూపించారు. తన సిద్ధాంతాన్ని ఇతరులు అంత సులువుగా అర్థం చేసికొనరనీ, చేసికొన్నా మనఃస్ఫూర్తిగా అంగీకరించడానికి వెనుకాడతారనీ ఆయనకు తెలుసు. అయితే తత్త్వం అనేది మెజారిటీ వోట్లతో నిర్ణయించేది కాదు. చక్కగా విచారణ చేసి దీనిని నిర్ణయించాలి అను విషయాన్ని వారు హాస్యపూర్వకంగా చెప్పతూన్నట్లు చమత్కారంగా తైత్తిరీయోపనిషద్భాష్యంలో సూచించారు.

“చిన్తయసి త్వమ్ న నిర్ణేష్యసి”. న నిర్ణేతవ్యమితి వేదవచనమ్? “న”; “కథం తర్హి?” “బహుప్రతిపక్షత్వాత్. ఏకత్వవాదీ త్వమ్; వేదార్థ పఠత్వాత్. బహవో హి నానాత్వవాదినః వేదబాహ్యః త్వద్విప్లక్షాః. అతో మమాశక్యా న నిర్ణేష్యసీతి”. ఏతదేవ మే స్వస్త్వయనమ్, యన్యామేకయోగినమ్ అనేకయోగిప్రతిపక్షమాత్త. అతో జేష్యామి సర్వాన్. ఆరభే చ చిన్తామ్”. (బ్రహ్మసన్ధవల్లీ, 8. 6).

ఇది శ్రీ శంకరాచార్యులకీ, ఊహాకల్పితుడైన ఒక ప్రతివాదికీ లేదా మధ్యస్థునికీ మధ్య జరిగిన సంభాషణ. (ప్రతివాది). “నిజమే. నువ్వు వాదించాలని అనుకొంటున్నావు. కాని నువ్వు ఏ నిర్ణయానికీ రాజాలవు” (శం). “ఏ నిర్ణయానికీ రాజాలనంటూ ఇదేమైనా వేదవాక్యమా?” (ప్ర). “కాదు”. (శం) “ఐతే సమస్య ఏమిటి?” (ప్ర). నీకు ప్రతిపక్షులు చాలామంది ఉన్నారు. వాళ్లంతా వేదబాహ్యులు. అంతేకాకుండా నువ్వు వేదాన్నే పట్టుకొని వ్రేలాడుతూ ‘అద్వైతం, అద్వైతం’ అంటూ మాట్లాడుతూవు. అందుచేత వాదంలో నీకు జయం లభించదేమోనని నా సందేహం.” (శం) “నేను అద్వైతిని. నాకు ప్రతిపక్షులు చాలామంది ఉన్నారు. వాళ్లంతా ద్వైతులు అని కదా నువ్వు అంటున్నావు. ఇదే నాకు బలం. నేను వాళ్లందరినీ జయిస్తాను. ఇదిగో వాదం ప్రారంభిస్తున్నాను.”

తాము స్థాపించిన అద్వైతసిద్ధాంతం విషయంలో శ్రీ శంకర భగవత్పాదులకున్న అచంచలమైన విశ్వాసాన్ని పై వాక్యాలు సూచిస్తున్నాయి. ఉపనిషత్తులలోను, తదితర వేదభాగాలలోనూ ఉన్న సిద్ధాంతాన్నే కదా తాము స్థాపిస్తున్నది. దీనికి అడ్డు ఉండడానికి అవకాశం ఏమిటి అని వారి ధైర్యం.

ఈ ధైర్యంతోనే శ్రీ శంకరాచార్యులు ఔపనిషదమైన సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదిస్తూ, వివిధ ప్రమాణ ప్రదర్శనపూర్వకంగా ద్వైతసిద్ధాంతాలలో ఉన్న అద్వైతవిరుద్ధభావాలని నిరాకరిస్తూ, తద్విరుద్ధం కాని అంశాలని స్వీకరిస్తూ భాష్యాలు రచించారు. అద్వైతాన్ని ప్రధానంగా ప్రతిపాదించే ఉపనిషత్తులలోనే అనేక ప్రక్రియాభేదాలు కనబడుతున్నాయి. వాటికన్నింటికీ శ్రీ శంకరాచార్యులు తమ భాష్యాలలో సమన్వయం చూపించారు. అయితే పూర్వం ఉన్న ద్వైతసిద్ధాంతాలన్నీ విస్మృతప్రాయాలైపోయినా క్రొత్తరకం ద్వైతులు బయలుదేరి శాంకరాద్వైత సిద్ధాంతంలో ఏవేవో దోషాలు చూపడం ప్రారంభించారు. శాంకరభాష్యాలకు వ్రాసిన వ్యాఖ్యానాలలో కొన్ని వ్యాఖ్యానాలు విషయ వివరణంతోపాటు ఇతరుల (నవద్వైతుల) ఆక్షేపాలకు సమాధానాలు కూడా ఇచ్చారు. ఇలాంటి వ్యాఖ్యానాలు, ఉపవ్యాఖ్యానాలు, స్వతంత్ర గ్రంథాలూ అనేకం బయలుదేరాయి.

తొమ్మిదవ శతాబ్దానికి చెందిన వాచస్పతిమిశ్రులు బ్రహ్మసూత్రభాష్యానికి భామతి అను వ్యాఖ్యానం రచించారు. వీరు దీనిలో అద్వైత ప్రక్రియ సరిగ్గా అర్థం చేసుకొనడానికి ఉపకరించే కొన్ని ప్రక్రియలు ప్రతిపాదించారు. వీరు చెప్పినదానికి భామతీ ప్రస్థానం అనుపేరు ప్రసిద్ధిలోనికి వచ్చింది. పద్మపాదాచార్యవీరచితమైన పంచపాదికకు ప్రకాశాత్మయతి (1200) వివరణం అను వ్యాఖ్య రచించి దానిలో కొన్ని ప్రక్రియలు ప్రతిపాదించారు. వీటికి వివరణప్రస్థానం అని పేరు. శాంకరభాష్యాలలో ఉన్న ప్రక్రియాభేదాలకి ఉపనిషత్తులే మూలమైతే ఈ ప్రస్థానాలలో ఉన్న భేదాలన్నింటికీ శాంకరభాష్యాలే మూలం. ఇంకా చిన్న చిన్న ప్రక్రియలు ఇతర వ్యాఖ్యానాలలోను, స్వతంత్ర గ్రంథాలలోనూ కూడా కనబడతాయి. బింబప్రతిబింబవాదం, మాయాఽవిద్యాభేదవాదం, మాయాఽవిద్యైక్యవాదం మొదలైన ప్రక్రియలన్నీ ఇలాంటివే. ఈ ప్రక్రియలన్నీ పరస్పర విరుద్ధాలులాగ కనబడుతున్నా వీటిలోని విరోధం ఆభాసమాత్రమే. అందుచేత అన్నీ గ్రాహ్యములే. పరమసిద్ధాంతాన్ని అర్థం చేసికొనడానికి ఉపకరించినంతవరకు వీటిని ఉపయోగించుకొని వీటిని పరిత్యజించవచ్చు అని వార్తికకారులైన సురేశ్వరాచార్యులు స్పష్టికరించారు. (ఇవన్నీ గణితంలో ఒక సమాధానం రాబట్టడంకోసం ఉపయోగించే వేరు వేరు పద్ధతులవంటివి.)

“యయా యయా భవేత్పుంసాం వ్యుత్పత్తిః ప్రత్యగాత్మని

సాసైవ ప్రక్రియా జ్ఞేయా సాధ్య్వి సా చానవస్థితా.”

అద్వైత సిద్ధాంతాన్ని “బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిథ్యా జీవోబ్రహ్మైవ నాఽ పరః” అని ఒక్క వాక్యంలో చెప్పడం అందరికీ తెలిసినదే. “బ్రహ్మ ఒక్కటే సత్యమైనది; జగత్తు మిథ్య. జీవునికీ బ్రహ్మకూ భేదం లేదు” అని ఒక్క మాటలో చెప్పినా దీనిని స్థాపించడానికే శాస్త్రం అంతా బయలుదేరింది. బ్రహ్మ శుద్ధమైనది, అద్వితీయము, నిర్గుణము. అయితే-ఈ బ్రహ్మమే జగత్తుకు కారణం. వాస్తవంలో జీవునికీ బ్రహ్మకూ భేదం లేదు అని బోధించిన ఉపనిషత్తులలోనే-ఈ సృష్టి ఎలా జరిగింది? జీవులు భిన్నంగా కనబడడానికి కారణం ఏమిటి? నిర్గుణమైన బ్రహ్మ జగత్తును ఎలా సృష్టించింది? అనే ప్రశ్నల కన్నీటికి సరియైన సమాధానాలు చెప్పబడ్డాయి. బ్రహ్మ నిర్గుణమే అయినా మాయా సహాయంచేత సృష్టి జరిగింది. అవిద్యయే జీవుల సంసారానికి కారణం అని ఉపనిషత్తులలో చెప్పిన విషయాలే శ్రీ శంకరాచార్యులు తమ భాష్యాలలో వివరించారు. జగత్తుని సృజించిన పరమేశ్వరునికి రూపాదులు కూడా ఉన్నాయి అని ప్రతిపాదించిన మొట్టమొదటి దార్శనికుడు శ్రీ శంకరాచార్యులు. పురాణోపాసాదులలో ఈశ్వరునికి రూపాదు లున్నట్లు వర్ణన లున్నా శంకరులకు పూర్వం ఉన్న దార్శనికులలో ఈశ్వరుణ్ణి అంగీకరించినవారు కూడా ఈశ్వరునకు రూపాదు లంగీకరించలేదు.

ఇంక మాయ అంటే ఏమిటి? మాయ అవిద్య అనేవి వేరువేరా లేక ఆ రెండూ ఒకటేనా? మిథ్య అంటే ఏమిటి? ఇత్యాది ప్రశ్నలకు సమాధానాలు వేరు వేరు వ్యాఖ్యాతలు, గ్రంథరచయితలు వేరువేరు పద్ధతులలో సమాధానాలు చెప్పారు. మాయ, అవిద్య, అజ్ఞానం మొదలైనవి అన్నీ పర్యాయపదాలు అని కొంద రంటే మాయ వేరు అవిద్య వేరు వాటి స్వరూప స్వభావాలు వేరు అని మరికొందరన్నారు. ఇవన్నీ మాయకు పేర్లు; అది ఈశ్వరాశ్రితం అని వివరణప్రస్థానం ప్రతిపాదిస్తే భామతీకారుడు “అనిర్వాచ్యమైన అవిద్యలు రెండు ఉన్నాయి. ఒకటి జగత్కారణము, మరొకటి పూర్వపూర్వసంస్కారరూపమైనది. నిజానికి ఎందరు జీవులున్నారో అన్ని అవిద్యలున్నాయి అని ప్రతిపాదించాడు గౌడబ్రహ్మీనందాదులు”. శుద్ధ సత్వోపహితమైన అజ్ఞానం మాయ, మలినసత్వోపహితమైనది అవిద్య; లేదా ఒకే అజ్ఞానం; విక్షేపశక్తిని బట్టి మాయ అనీ, ఆవరణశక్తినిబట్టి అవిద్య అని చెప్పబడుతుంది. ఏమైనా ఇది భావరూపం” అని ప్రతిపాదించారు. ఘటంలో ఉన్న ఆకాశం మహాకాశంకంటే భిన్నంగా కనబడుతున్నట్లు అవిద్యావచ్చిన్నమైన చైతన్యం జీవు డను పేరుతో బ్రహ్మకంటే వేరుగా కనబడుతున్నది అని కొందరు (భామతీప్రస్థానం) చెప్పగా ఈ భేదం బింబ సూర్య - జలప్రతిబింబసూర్యుల భేదం వంటిది అని మరకొందరంటారు (వివరణప్రస్థానాదులు). ఈ వాదా లన్నింటికీ ఉపనిషత్తులలోను, తదనుసారిశాంకరభాష్యాలలోను ఆధారాలున్నాయి.

“జగత్తు మిథ్య అని ప్రతిపాదించిన శ్రీ శంకరాచార్యులు జగత్తు చెవులపిల్లి కొమ్మువలె, ఆకాశ కుసుమంవలె అసలు లేనిది అని చెప్పడం లేదు; ఆత్మైకత్వజ్ఞానం కలిగే వరకూ ఇది సత్యమే అని వారి భావం” అను విషయం అద్వైతసిద్ధాంతంతో పరిచయం ఉన్నవారందరికీ తెలిసినదే. అయితే కొందరి వక్రవ్యాఖ్యానాలచేత ఈ విషయంలో, కొందరిలో కొన్ని భ్రాంతులు స్థిరపడిపోయాయి. వాటిని నివర్తింపచేసి మాయ, అవిద్య, మిథ్యాత్వం, సత్యత్వం మొదలైన వాటి స్వరూపాన్ని ఆధునికులకు కూడా అర్థమయే రీతిలో బోధించడం ఈనాడు ఎంతో అవసరమై ఉన్నది.

పందొమ్మిది అధ్యాయాల ఈ వేదాంతప్రబోధంలో పరమపూజ్య శ్రీ స్వామీ పరమానందభారతి అద్వైతసిద్ధాంతానికి సంబంధించిన అనేకవిషయాలను, అడుగడుగునా విచారణీయాంశాలను సమర్థించే అనేకవాక్యాలు శాంకరభాష్యాలనుండి ఉదాహరిస్తూ సుస్పష్టంగా ప్రతిపాదించారు. ఈ గ్రంథాన్ని చదివినవారెవరూ కూడా “శంకరభాష్యాలన్నీ శ్రీ స్వాములవారికి కరతలామలకంగా ఉన్నాయి” అనే విషయం

గుర్తించకుండా ఆశ్చర్యచకితులు కాకుండా ఉండజాలరు. వాస్తవమైన అద్వైతతత్వాన్ని తెలిసికొనడానికి ఇతర వాఖ్యోపవ్యాఖ్యలతో గాని, వాదగ్రంథాలతోగాని పని లేదు; శాంకరభాష్యాలను ఆమూల్యగ్రంగా సావధానంగా పరిశీలిస్తే అనాయాసంగా, సుస్పష్టంగా ఆ తత్వాన్ని తెలిసికొనవచ్చు. 'వాచోవిగ్లాపనానికి' ఏ మాత్రమూ అవసరం ఉండదు అని చూపించడమే శ్రీ స్వాములవారి ప్రధానోద్దేశ్యం అన్నట్లు కనబడుతుంది.

సాధారణంగా వేదాంత ప్రకరణ గ్రంథాలలో ప్రతిపాదించే (1) అనుబంధచతుష్టయం (2) సాధన చతుష్టయసంపత్తి (3) గురుప్రాధాన్యం (4) అద్వైతులకు అంగీకార్యమైన ప్రమాణాలు, వేదాల అపౌరుషేయత్వము (5) జగత్కారణాన్నిగూర్చి ఇతరుల మతాలు మొదలైన విషయాలు మొదటి అయిదు అధ్యాయాలలో చర్చింపబడ్డాయి.

ఈ గ్రంథంలో ఆరవ అధ్యాయం మొదలు పన్నెండవ అధ్యాయం వరకు ఉన్న భాగం చాలా ప్రధానమైనది. దీనిలో శ్రీ స్వాములవారు అద్వైతసిద్ధాంతం విషయంలో సంభావ్యములైన వివిధశంకలకు సమాధానాలు లభించే విధంగా సిద్ధాంతాన్ని చాలావరకు శ్రీ శంకరాచార్యుల మాటలలోనే విశదీకరించారా అన్నట్లు స్పష్టీకరించారు. దీనిలో వీరి సర్వతోముఖ ప్రజ్ఞ మనకు గోచరం అవుతుంది.

ఆరవ అధ్యాయంలో బ్రహ్మ జగత్తుకు అభిన్ననిమిత్తోపాదానం, అనగా బ్రహ్మయే జగత్తుకు ఉపాదానకారణమూ నిమిత్తకారణమూ కూడ అను విషయం ప్రతిపాదించబడింది. బ్రహ్మ జగత్తుకు ఉపాదానకారణం అనగా జగత్తులో బ్రహ్మ అంతర్యామిగా ఉన్నది (జగత్తు వేరు; దానిలోపల బ్రహ్మ ఉన్నది) అని అర్థం కాదు; బ్రహ్మ సర్వజగద్వాప్తం; సర్వజగత్స్వరూపం అనియే ఉపనిషత్సిద్ధాంతం అని విశదీకరింపబడింది. ఇలా చెప్పడంచేత బ్రహ్మను ఎక్కడనో చూడడం కాదు, ఉంగరంలో బంగారం చూచినట్లు, జగత్తులోనే బ్రహ్మను చూడాలి అని సూచించే ఆత్మైవేదం సర్వమ్ అను శ్రుతివాక్యం అనుసరించబడింది. ఈ సందర్భంలో కార్యము కారణముకంటే వేరు కాదు; కాని కారణము కార్యముకంటే వేరుగా ఉంటుంది అను న్యాయాన్ని ప్రతిపాదించి, ఈ న్యాయం ప్రకారం జగత్తు బ్రహ్మకంటే వేరు కాదు, కాని బ్రహ్మ జగత్తుకంటే వేరుగా ఉంటుంది అని నిరూపించబడింది. ఆభరణ - తత్రుతిబింబాల దృష్టాంతం చూపి తద్వారా ఈ విషయం స్పష్టీకరించబడింది. ఒకదానికి మరొకటి కారణం అని చెప్పినప్పుడు వాటి కార్యకారణ - భావానికి నిమిత్తమైన, వాటిని కలిపే, ఒక పదార్థమును కూడా అంగీకరించవలసి ఉంటుంది. ఇక్కడ కార్యమైన జగత్తుకూ కారణమైన బ్రహ్మకూ సంబంధం ఏర్పరచేది ఒకటుంది; అదే మాయారూప ప్రకృతి. ఇదొక శక్తి. కార్యం పుట్టడానికి ముందూ, పుట్టి కొంతకాలం ఉండి నశించిన తరువాతా కూడా అది (కార్యం) కనబడకపోయినా శక్తిరూపంలో (కారణంలో) ఉంటుంది గాన అప్పుడు కూడా ఇది సత్యే (ఉన్నదే) అని అంగీకరించాలి అని ప్రతిపాదించబడింది.

ఏడవ అధ్యాయంలో బ్రహ్మకారణత్వ చర్చ చేబట్టి ప్రారంభంలోనే శ్రీ స్వాములవారు - సదేవ సోవ్యే దమగ్ర ఆసీత్ (ఓ! సౌమ్యుడా! సృష్టికి పూర్వం ఇదంతా సద్రూపంలోనే, బ్రహ్మరూపంలోనే, బ్రహ్మగానే ఉండేది), అను ఛాందోగ్యోపనిషద్వాక్యం భాష్యానికున్న అర్థగాంభీర్యాన్ని విశదీకరించారు. "సృష్టికి పూర్వం 'సత్' (బ్రహ్మ) మాత్రమే ఉండేది" అని చెప్పడంచేత బ్రహ్మకంటే వేరుగా జగత్తుగాని జీవుడుగాని లేరు అని చెప్పినట్లే కదా? సృష్ట్యనంతరం మాత్రం వాటికి (జీవజగత్తులకు) సత్కంటే భిన్నంగా అస్తిత్వం ఎలా ఉంటుంది? ఇది అద్వైతానికి చాలా కీలకమైన వాక్యం అంటూ వీరు బ్రహ్మ-జగత్తులలో వలెనే జీవబ్రహ్మాల విషయంలో కూడా ఒక న్యాయాన్ని ప్రతిపాదించారు. జీవుడు బ్రహ్మకంటే వేరుకాదు; కాని బ్రహ్మమాత్రం

జీవునికంటే వేరైనది. ఈ సూత్రాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొన్నట్లయితే, అద్వైతులు చెప్పే జీవబ్రహ్మ సంబంధాన్ని, జగద్బ్రహ్మ సంబంధాన్ని బట్టి (1) భోక్త భోగ్యమూ ఒకటే అని చెప్పవలసి ఉంటుంది కదా? (2) బ్రహ్మ జగత్తును సృష్టించడం ద్వారా తనకు అహితం చేసికొన్నది అవుతుంది కదా? (3) సాధనాలు సహకారి కారణాలూ లేకుండా సృష్టి ఎలా జరుగుతుంది? (4) ఈ సృష్టి ఏమి ప్రయోజనం ఉద్దేశించి చేసినట్లు? (5) పరమేశ్వరునికి కొందరి విషయంలో రాగం కొందరి విషయంలో ద్వేషం ఉంటుందని చెప్పవలసి వస్తుంది కదా? (6) ప్రళయంలో జగత్తు బ్రహ్మలో లీనమైపోయినప్పుడు దానిలో ఉన్న దోషాలన్నీ బ్రహ్మలో సంక్రమిస్తాయి కదా? (7) చేతనం నుంచి జడం ఎలా వుడుతుంది? (8) బ్రహ్మ జగదాకారంగా పరిణమిస్తే అది సావయవం అని చెప్పినట్లవుతుంది కదా? ఇత్యాద్యాక్షేపాలన్నింటికీ ఈ సూత్రం ద్వారా తగు సమాధానాలు లభిస్తాయని ప్రతిపాదించబడింది.

జడం చేతనంనుంచి వుట్టినా దానిలో చైతన్యం లేకపోవడానికి శ్రీ స్వాములవారు హైడ్రోజన్-ఆక్సిజన్ల కలయికవల్ల వుట్టిన జలంలో ఆ రెండింటి లక్షణాలూ లేకపోవడాన్ని దృష్టాంతంగా చూపారు. శ్రీ శంకరాచార్యులైతే ఒక అడుగు ముందుకు వెళ్లి - “సకల జగత్తుకూ బ్రహ్మయే కారణం అని దృఢంగా నమ్మిన బ్రహ్మవాదికి చైతన్యం లేనిదానిని దేనిని చూపుతావు?” అని ప్రశ్నించారు. “కిం హి యచ్చైతన్యే నానన్వితం తద్ బ్రహ్మప్రకృతికం దృష్టమితి బ్రహ్మవాదినం ప్రత్యుదాహ్రియేత? సమస్త జగతః బ్రహ్మ ప్రకృతికత్వాభ్యుపగమాత్” (సూ.భా. 2. 1. 6).

ఎనిమిదవ అధ్యాయంలో మాయను గూర్చిన విచారణ చేయబడినది. “జగద్-బ్రహ్మరూప కార్యకారణాల మధ్య సంధాయకంగా ఉన్న శక్తియే మాయ అని చూసి ఉన్నాం. మాయ బ్రహ్మాధీనము. బ్రహ్మనే ఆశ్రయించి బ్రహ్మకు లొంగి ఉంటుంది. ఇది బ్రహ్మరూపమా తదన్యమా అని నిశ్చితంగా చెప్పడానికి శక్యం కాదు. అందుచేత ఆవిధంగా అనిర్వచనీయం. జీవుడు మాయకు వశంపడుడు. జీవుని కర్మఫలభోగంకొరకే ఈ సృష్టి జరుగుతున్నది” అని చెప్పి ఉపనిషదుక్తమూ, భాష్యకారసంమతమూ అయిన సృష్టిక్రమమూ పంచీకరణాదికమూ కూడా ఈ అధ్యాయంలో విశదీకరింపబడ్డాయి.

తొమ్మిదవ అధ్యాయంలో బ్రహ్మ లక్షణాలుగా చెప్పబడ్డ సత్యజ్ఞానాది భావరూప విశేషణాలు, పాపరాహిత్య-జరారాహిత్యాద్యభావరూపవిశేషణాలు వివరించబడ్డాయి. బ్రహ్మ సత్యం, దానినుండి వుట్టిన, దాని వికారమైన జగత్తు అసత్యం. ఇక్కడ శ్రీ స్వాములవారు ఈ శబ్దాల అర్థాలను శ్రీ శాంకర తైత్తిరీయోపనిషద్భాష్యంలోని వాక్యం ఉదాహరించి విశదీకరించారు. - “యద్రూపేణ యన్నిశ్చితం తద్రూపం న వ్యభిచరతి తత్సత్యమ్; యద్రూపేణ యన్నిశ్చితం తద్రూపం వ్యభిచరత్ తదన్యతమ్” (త్రై.భా. 2. 1. 1). (ఏనాటికీ మార్పు చెందకుండా ఎల్లప్పుడూ ఒకేవిధంగా ఉండేది సత్యం. అనేకమైన మార్పులు చెందుతుండేది అసత్యం). అంతేకాని అసత్యం అనగా అసలే లేనిదని అర్థం కాదు. ఈ విషయం గుర్తుంచుకుంటే శాంకరసిద్ధాంతం విషయంలో ఉన్న అపోహలన్నీ తొలగిపోతాయి.

కార్యం కారణాభిన్నం. అందుచేత కార్యాన్ని కారణరూపంలో చూడడం యుక్తం. కాని వ్యవహారంలో కార్యాన్ని కారణంకంటే భిన్నంగానే చూడడం జరుగుతున్నది. ఇలా చూడబడే కార్యం మిథ్య. ఇది సత్యకార్యంకంటే భిన్నమైనది. ఇది ద్రష్టయొక్కబుద్ధిలోనే ఉంది. దీని జ్ఞానం మిథ్యాజ్ఞానం.

మనం వెనుక చూచినట్లు అసత్యజగత్తును కారణదృష్టితో చూస్తే అది బ్రహ్మాభిన్నం. అందుచేత అది తత్త్వాన్యత్వాలచేత అనిర్వచనీయం. మిథ్యాజగత్తు బ్రహ్మాభిన్నం కాదు. అందుచేత అది అనిర్వచనీయం

కాదు. శాంకరభాష్యానుసారం శ్రీ స్వాములవారు సత్యత్వ-అసత్యత్వ-అనిర్వచనీయత్వ మిధ్యాత్వాదుల స్వరూపం ఇదం ప్రథమంగా విశదీకరించి ఎన్నో బ్రాంతుల తొలగించారు. ఈవిధంగా మరుమరీచిక (ఎడారిలో, లేక ఎక్కువ సూర్యప్రకాశం ఉన్న దీర్ఘమైన తారురోడ్డు మొదలైన వాటిమీద, ప్రసరించి ఉన్న సూర్యకాంతి) అనిర్వచనీయం కావచ్చునేమోగాని మరు మరీచికాజలం మాత్రం అనిర్వచనీయం కాదు అని శ్రీ స్వాములవారు ప్రతిపాదించారు. అయితే - ఆ జలమూ, శుక్తిరజతాదికమూ కూడా “తత్త్వాతత్త్వాభ్యామ్ అనిర్వచనీయం” కాకపోయినా ‘సత్త్వాసత్త్వాభ్యామ్ అనిర్వచనీయం’ కావచ్చునేమో.

పై వివరణమును అనుసరించి పారమార్థికసత్య-వ్యావహారికసత్య-ప్రాతిభాసికసత్యాలను ప్రతిపాదించి పిమ్మట బ్రహ్మయొక్క జ్ఞానరూపత్వ - సర్వజ్ఞత్వ-అనంతత్వాలు విశదీకరింపబడ్డాయి.

పదవ అధ్యాయంలో నిర్గుణబ్రహ్మ స్వరూప ప్రతిపాదనం చేయబడింది. ఉపనిషత్తులలో బ్రహ్మ సవిశేషముగాను నిర్విశేషముగాను (సగుణముగాను నిర్గుణముగానూ) కూడా వర్ణించబడింది. వీటిని సరిగా సమన్వయం చేసికొనే విధానం ప్రతిపాదించబడింది. ఈ ప్రకరణంలో జగత్తు సత్తా అసత్తా అను విచారణము, అధ్యారోపాపవాద స్వరూప ప్రతిపాదనమూ భాష్యకారమతానుసారంగా చేసి చివరకు బ్రహ్మయొక్క నిర్గుణత్వం స్థాపించబడింది.

పదకొండవ అధ్యాయంలో జీవస్వరూప స్వభావాదులను గూర్చిన చర్చ చేయబడింది. కర్తృత్వము, భోక్తృత్వము, జ్ఞాతృత్వము అనే త్రివిధమిధ్యాజ్ఞానం జీవునికి అవిద్యవల్లనే కలుగుతున్నది. అవిద్య జీవునిలో ఉంటుంది. జీవాశ్రితం. జీవుని శరీరాదులు మాత్రం మాయాకార్యాలు. జీవునికి సంబంధించిన స్థూల-సూక్ష్మ-కారణశరీరాల స్వరూపం వివరించబడింది. పంచవృత్తియైన ప్రాణం చేసే పనులు చెప్పబడ్డాయి. నిజానికి అన్ని ఇంద్రియాలకూ ఆయా పనులు చేసే శక్తిని ఇచ్చేది ప్రాణశక్తియే. ఇది వాయుమాత్రం కాదు. వాయువులోని శక్తివిశేషం.

మాయ అవిద్య అనేవి రెండూ వేరువేరైనవి. మాయ బ్రహ్మశ్రయమూ బ్రహ్మతాదాత్వం కలదీ అయితే అవిద్య జీవునికి సంబంధించినది అని శ్రీస్వాములవారు **పన్నెండవ అధ్యాయంలో** సంయుక్తికంగా సప్రమాణంగా ప్రతిపాదించారు. అవిద్య జీవాశ్రితమని శ్రీ శంకరాచార్యులు ఒకచోట సూచించి ఉన్నారు - “కస్య పునరయమప్రబోధ ఇతి చేత్ - యస్త్వం పృచ్ఛసి తస్య త ఇది వదామః. నన్వహమీశ్వర ఏవోక్తః శ్రు త్యా? యద్యేవం ప్రతిబుద్ధోఽసి; నాస్తి కస్యచిదప్రబోధః” (సూ.భా. 4. 1. 3). (“ఈ అజ్ఞానం ఎవరిది?” ఎవరిది అని అడుగుతూన్న నీదే; నీలోనే ఉంది అని చెప్పతాం”. “నేను ఈశ్వరుడను అని శ్రుతి చెప్పింది కదా?”. “అలాగా! అయితే నీకు జ్ఞానం కలిగిందన్నమాట. ఇంక ఎవరికీ కూడ అవిద్య లేదులే!”). ఎంతమంది జీవులో అన్ని అవిద్యలు. జీవుడు తన బ్రహ్మ భిన్నత్వాన్ని తెలిసికొనకపోవడమే అవిద్య. ఇదే అజ్ఞానం. దీనివల్లనే జీవునకు అనేక సుఖదుఃఖాదులు వివిధ జన్మలు కలుగుతున్నాయి. అవిద్యయే అధ్యాసకు కారణం. తన విషయంలో సరియైన జ్ఞానం లేకపోవడమే అధ్యాస. అయితే ఈ అధ్యాసకు మాయాకార్యమైన శరీరాదికం ఆధారం. తాను కాని శరీరాదికాన్ని తాను అనుకుంటున్నాడు కదా జీవుడు? అవిద్య భావరూపం కాదు. అభావరూపమే. ఇది అనాది. ఈ అనాద్యవిద్యకు వశుడై జీవుడు కర్మలు చేస్తాడు, వాటి ఫలం అనుభవించడానికి జన్మనెత్తుతాడు. వీని కర్మఫలానుభవం కొరకే జగత్సృష్టి జరుగుతున్నది. ఈవిధంగా జగత్సృష్టికి అవిద్యయే పరంపరయూ కారణం. ఈసందర్భంలో శ్రీస్వాములవారు - అక్కడక్కడ భాష్యకారులు జగత్తు అవిద్యాజన్యం అన్నదాని భావం విశదీకరించారు. ఈవిధంగా జగత్తు అవిద్యాజన్యం కాదు; అది మాయాజన్యం. అందుచేత

ఒక సాధకునికి విద్య కలిగినా జగత్తు నశించదు; యథాప్రకారం యథాపూర్వంగానే ఉంటుంది. శ్రీ స్వాములవారు చేసిన వివరణం వల్ల మిథ్యాత్వాన్ని పురస్కరించుకొని ఎన్నో ఆశంకలు చేసేవారికి తగిన సమాధానం లభిస్తుంది.

పదమూడవ అధ్యాయంలో అవస్థాత్రయ నిరూపణం చేయబడింది. స్వాప్నజ్యోతిస్సు ఆత్మదే అని ప్రతిపాదించి సుషుప్తి బ్రహ్మతత్వాస్వాదానికి ఎలా ఉపకరిస్తుందో చూపబడింది. సుషుప్తిలో అవిద్య ఉంటుందా ఉండదా అని విమర్శించి అవిద్య ఉంటుంది కాని అధ్యాస ఉండదు అని నిర్ధారణ చేయబడింది.

పద్నాలుగవ అధ్యాయంలో తురీయ స్వరూపచర్చ చేయబడింది. సాక్షిత్వమే జీవుని యథార్థ స్వరూపం అని కొందరి అభిప్రాయం శ్రుతి విరుద్ధమని ప్రతిపాదించి చిత్తవృత్తి నిరోధరూపమైన కేవలయోగం మోక్షసాధనం కాదు; అద్వితీయాత్మ స్వరూప సాక్షాత్కారం ఒక్కటే మోక్షసాధనం అని నిరూపించబడింది. ఆత్మజ్ఞానానంతరం త్రిపుటీ ఉండదు అని శ్రుతి చెప్పినా ఇది (త్రిపుట్యభావం) శూన్యవాదుల శూన్యవాదం వంటిది కాదు, విజ్ఞానవాదుల త్రిపుటీ నిరాకరణం వంటిది కాదు; జగత్తు నీకంటే వేరుకాదు; అందుచేత నీలో వ్యవహారం కొంచెం కూడా ఉండదు అని మాత్రమే శ్రుతి త్రిపుటీని నిరాకరించింది. అందుచేత ఈ విషయం సరిగ్గా అర్థం చేసికొనకుండా అద్వైతులు ప్రచ్ఛన్న బౌద్ధులు అని చెప్పినవారు అప్రచ్ఛన్నమూర్ఖులు అని విశదీకరింపబడింది.

బౌద్ధుల క్షణికవాదాన్నీ, శూన్యవాదిబౌద్ధుల శూన్యవాదాన్నీ, “విజ్ఞానమే బాహ్యపదార్థరూపంలో కనబడుతుంది. అందుచేత జగత్తు స్వప్నసదృశం” అనే విజ్ఞానవాదిబౌద్ధుల విజ్ఞానవాదాన్నీ ఖండించి విజ్ఞానంకంటే భిన్నంగా జగత్తు ఉన్నదనీ, అది స్థిరం అనీ, స్వప్నజగత్సదృశం కాదనీ బ్రహ్మసూత్ర భాష్య ద్వితీయాధ్యాయంలోని సముదాయాధికరణ - అభావాధికరణాలలోను, బృహదారణ్యకోపనిషద్భాష్యాయాదులలోనూ స్థాపించిన భాష్యకారుల వాదాలను జాగ్రత్తగా అర్థం చేసికొంటే శ్రీస్వాములవారి మాటలలోని యాధార్థ్యం స్పష్టం అవుతుంది.

పదిహేనవ అధ్యాయంలో ప్రధానంగా పంచకోశ విమర్శచేసే సందర్భంలో వ్యష్టి-సమష్టి స్వరూపాల నిర్ధారణ చేయబడింది. మోక్షసాధన-మోక్ష స్వరూపాలు **16వ అధ్యాయంలో** ప్రతిపాదించబడ్డాయి. మోక్షం కర్మజన్యం కాదు; కర్మ-జ్ఞానాలకు సముచ్చయం కుదరదు అని కూడా ప్రతిపాదించబడింది. సంన్యాసం వేదోక్తమే అను విషయం **17వ అధ్యాయంలోను, 18,19 అధ్యాయాలలో** ఉపాసనా-కర్మస్వరూపాలూ, ప్రసక్తానుప్రసక్తంగా వర్ణాశ్రమాది విషయాలు విశదీకరింపబడ్డాయి. జ్ఞానం ఒక్కటే మోక్షానికి మార్గం. కేవలభక్తి మోక్షసాధనం కాదు అని చెప్పే సందర్భంలో రాక్షసాదుల భక్తి ఏవిధంగా మోక్షోపయోగి కాలేదో ఉదాహరణంగా చూపబడింది.

తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ అని ఉపనిషత్తులో చెప్పినట్లు తాము చేసిన నిరంతరమనన నిదిధ్యాసరూప తపస్సుకు ఫలంగా లభించిన ఆత్మజ్ఞానానికి అక్షరరూపం ఇచ్చిన పరమపూజ్యులు శ్రీ పరమానందభారతీ స్వాములవారికి అధ్యాత్మికతత్వజిజ్ఞాసువైన ఆస్తికలోకం అధమర్లమై ఉన్నది.

16-8-2007

పుల్లెల శ్రీరామచంద్రుడు

శతాధిక గ్రంథ నిర్మాత

మహామహోపాధ్యాయ, వేదాంత శిరోమణి, వేదాంత విశారద

ఎమ్.ఎ., పిహెచ్.డి (సంస్కృతం), ఎం.ఎ. (ఆంగ్లము), ఎం.ఎ. (హిందీ)

సమీక్షణలు

-స్వామీ మహేశానంద గిరి

ప్రస్థానత్రయ భాష్యకారులైన ఆదిశంకరులు స్థాపించిన శ్రీ శృంగేరి మఠపరంపరకు చెందిన శ్రీ పరమానందభారతీ స్వామివారు ఈ గ్రంథ రచయిత. వీరు సాంప్రదాయ సంన్యాసులైనందువల్ల ప్రామాణికమైన అద్వైతవాది. వీరి గ్రంథాన్ని ఆమూలాగ్రం పరిశీలన చేసిన ఎవరికైనా ఇదే అభిప్రాయం బలపడుతుంది. సంవత్సరకాలం నుండి వీరితో నాకు పరిచయం వుంది. ఏ కాలంలో అయినా చాలా అపురూపమైన ప్రధాన లక్ష్యం కలిగిన వీరి తాత్విక అన్వేషణ నాకు చాలా ఆనందకారణమైంది. అందువల్ల ఈ గ్రంథం ప్రకటింపబడాలని ఆశిస్తాను. ఎందుకంటే ఈ గ్రంథ ప్రచారంవల్ల అనేక తత్వ చింతకులు విశేష లాభం పొందగలరని నా ప్రగాఢమైన విశ్వాసం.

శంకరాచార్యులవారి భాష్యం సుస్పష్టమయినా, గంభీరమయినందువలన, సాధకుల దృష్టి భేదం వలన వేరువేరు అర్థాలు వ్యాప్తి చెందాయి. సిద్ధాంతం ఒకటే అయినా దానిని ప్రకటించే పద్ధతులలోనే విభిన్నత కనిపిస్తుంది. ఏయే ప్రక్రియలవల్ల సాధకునికి బ్రహ్మానుభవం దృఢమవుతుందో ఆ ప్రక్రియలే శ్రేష్ఠమని, ఆ కారణంగా ఇతర ప్రక్రియలలో వారికి దోషాలు స్ఫురిస్తాయి. బ్రహ్మసిద్ధి శాస్త్రలక్ష్యం కనుక దీని ప్రాప్తి ఏ ప్రక్రియల వల్ల కలుగుతుందో అవి స్వీకరించదగినవే అని భగవాన్ శ్రీ సురేశ్వరాచార్యులవారు స్పష్టంగా చెప్పారు. అందువల్ల అవన్నీ కూడా సంప్రదాయాన్ని అనుసరించే వున్నాయి. 'సిద్ధాంతలేశ సంగ్రహము' అనే గ్రంథంలో శ్రీ అప్పయ్యదీక్షితులవారు ఈ అనేక ప్రక్రియలను సంగ్రహంగా వివరించారు. జ్ఞానం వల్ల అవిద్యా నివృత్తి అవుతుందనటంలో సందేహం లేదు. అయితే అజ్ఞాన స్వరూప విచారణలోనే భేదాభిప్రాయాలన్నీ వస్తాయి. అజ్ఞానం కారణకోటితో చేరినందువల్ల ఇది అభావం కావడానికి అవకాశం లేదు. అది అభావ విలక్షణము అని చెప్పి 'వివరణాచార్య ప్రకాశాత్మ శ్రీచరణులు' దీన్ని భావరూపమని చెప్తున్నారు. ఈ అభిప్రాయమును తరువాత వచ్చిన ఆచార్యులు అందరూ దీనిని ఆమోదించారు. కాని ఈ ప్రబంధంలో దీనిని అభావరూపమని చెప్పారు. అక్కడక్కడా శ్రీ శంకర భగవత్పాదులు కూడా "అవివేక నిబంధనో భ్రమః" అని అన్నారు. ఈ అర్థంలోనే దీనిని స్వీకరించవలెను.

జగదుత్పత్తికి కారణం బ్రహ్మ అనడంలో ఆచార్యులందరిదీ ఏకాభిప్రాయమే! అయితే ఎలా ఉత్పన్నమయిందన్న విషయంలోనే భేదాలన్నీ వస్తున్నాయి. కొందరు మాయ, అవిద్యలు రెండూ ఒకటే అంటున్నారు. కొందరు భిన్నమని చెప్తున్నారు. కొందరు అవిద్య ఒక్కటే కాని దీని అవస్థలు అనేకంగా ఉన్నాయని చెప్పి జీవభేదాన్ని ప్రతిపాదిస్తున్నారు. ఇంకా కొందరు అవిద్య అనేక విధాలని ఆరోపిస్తున్నారు. ఈ విధంగా అనేకమంది గౌరవనీయులైన ఆచార్యులలో మతభేదాలు ఉన్నాయి. ఆ ఆచార్యులు - వారి అనుయాయులు వాదోపవాదాలతో అనేక గ్రంథాలు వ్రాశారు. నిజానికి ఇవన్నీ వేదాంత సంప్రదాయంలో అమూల్యసంపద. మాయామయమైన ఈ జగత్తులో ఏదీ నిర్గుణంగా నిరూపించలేం; కొన్ని చోట్ల శాస్త్ర వాక్యములను తీసుకుని, కొన్నిచోట్ల యుక్తులను తీసుకుని సమన్వయము చేస్తారు. దేనివల్ల సాధకునికి సంశయనివృత్తి అయి జ్ఞానం కలుగుతుందో దానిని ఆమోదించవలసి వస్తుంది.

ఈ సిద్ధాంతాన్ని అవగాహన చేసుకుని విద్వాంసులైన ప్రబంధకారులు మాయ-అవిద్యల భేదాన్ని యుక్తమైనదిగా భావిస్తున్నారు. 'ఆచార్య అనుభూతి స్వరూప' గారు మొదలైన సాంప్రదాయకులు, అనుభవజ్ఞులు అయిన ఆచార్యులు దీనినే చెప్తున్నారు.

‘అవిద్యా’ నివృత్తి అయిన తరువాత కూడా ‘మాయ యొక్క వృత్తిరూపమైన ప్రారబ్ధం’ వుంటూనే వుంటుంది! జీవన్ముక్తి ప్రసంగం దీనితో సమన్వయం అవడంవల్ల ఇది సమంజసమే! ఇలా మాయ-అవిద్యల భేదం నిర్ణయించకపోతే జీవన్ముక్తి తరువాత కూడా అవిద్యా లేశం ఉన్నదనే ఆమోదించవలసి వస్తుంది. ఒకరు ముక్తులయితే అందరూ ముక్తులవరు; ఆత్మజీవులలో సూర్యబింబ-ప్రతిబింబ భావాన్ని పెట్టుకుంటే కూడా జీవుల అనేకత్వమునకు అనేక దర్పణములు కావాలి. అందువల్ల, అవిద్యా భేదముతో అనేక జీవత్వం గ్రహించడం సులభమవుతుంది. ఇక, మాయ యొక్క ఏకత్వంవల్ల అనావశ్యకముగా ఈశ్వరునిలో అనేకత్వ కల్పనకు కూడా అవకాశం వుండదు. ఇది తార్కికులకు కొంత బాధగా ఉన్నా, సామాన్యుని విచారణకు అనుకూలంగా వుంటుంది. స్వయంగా శ్రీ భగవాన్ భాష్యకారులే “అదృశ్యత్వాధికరణం”లో ఇలా స్పష్టం చేశారు. “అవ్యాకృతమ్ ఈశ్వరాశ్రయమ్ తస్యైవోపాధి భూతమ్” ఈ ప్రక్రియ ప్రకారం ‘ఆకాశాది’ పంచభూతస్పృష్టి ఈశ్వరాశ్రిత మాయాకార్యం - అంతఃకరణ సంబంధమై సమస్త స్పృష్టి జీవాశ్రితమైన అవిద్యాకార్యం. మహాభూతాలలో మాయాకార్యం వల్ల కారణరూపంగా ఈశ్వరుని ప్రవేశం జరుగుతూనే వున్నది. ఈ విధంగా కళల జ్ఞానాన్ని మించి తత్త్వవేత్తల దృష్టి ప్రసరించినప్పటికీ, ఇప్పటి తరాల వారికి ముందటి విధంగానే భావన కలుగుతోంది. అవిద్యలో ఏకత్వం భావించేవారికి కూడా - అవిద్యాకారణమైన ఘటపటాది రూపముల తాదాత్మ్య అభావం వల్ల, అంతఃకరణ తాదాత్మ్యం నిశ్చయించడం కోసం, జీవేశ్వరుల ఉపాధిరూపమైన అవిద్యలో భేదమును ఆమోదించవలసి వస్తుంది.

కేవలం ప్రస్థానత్రయ భాష్యాధారంతో విచారణ చేయాలనే తలంపుతోనే గ్రంథకర్త వ్రాశారు. భాష్యము స్పష్టంగానే ఉన్నా కూడా ఎక్కడెక్కడ భాష్యముయొక్క అవగాహన కోసం పూర్వాపర విచారణ చేయవలసి వస్తుందో, ఆయా చోట్లలో ప్రక్రియా భేదాలకు అవకాశం ఉన్నది. ఇలా ఒక్క ప్రకరణం ‘ఆనుమానాధికరణం’లో ఉన్నది - “అవిద్యాత్మికా హి బీజశక్తిః, అవ్యక్త శబ్ద నిర్దేశ్యా పరమేశ్వరాశ్రయా మాయామయీ మహాసుప్తిః” ఇక్కడ బీజశక్తి అవిద్యారూపమే అనిపిస్తున్నది; కాని, ఇందులో సాంఖ్యుల కల్పితమైన ‘ప్రధానాని’కి వేదాంతంలోని మాయకి భేదం చెప్పబడే ప్రసంగం. అందువల్ల ఇక్కడ స్పష్టమయ్యే అర్థం ఏమిటంటే విద్యవల్ల ‘బంధం’ అనే భావనివృత్తి జరగడం కారణంగా, అవిద్యే దాని స్వభావము లేక లక్షణము అని స్పష్టంగా తెలుస్తున్నది. ‘రత్నప్రభాకరుడు’ ఇలా అన్నాడు - “తస్యాః పరపరికల్పిత సత్య స్వతంత్ర ప్రధానాత్ వైలక్షణ్యమాహ అవిద్యేత్యాదినా” అందువల్ల లక్షణభేదమే ఇక్కడ చెప్పబడుతున్నది. షడ్గర్భునాలను ఆమూలాగ్ర పరిశీలన చేసిన ‘వాచస్పతి’ అవిద్యలో - ప్రతి ఒక్క జీవభేదాన్ని ఈ సందర్భంలో ఆమోదించారు. “ప్రధానా భేదేఽపి చైతదవివేకఖ్యాతి లక్షణావిద్యా సదసత్త్వ నిబన్ధనౌ బంధమోక్షౌ” అని చెప్పి ఆఖరున - “అవిద్యా మాత్రేణ చైకత్వోపచారో అవ్యక్తమితి” అని చెప్పారు. ఈ ఏకత్వము అవిద్యా లక్షణము - ఔపచారికము లేక గౌణము అని ఇలా స్పష్టము చేశారు. ముందు ముందు ‘మాయామయీ’ అనే పదంతో అభేదవాదులకు కూడా బలం కలుగుతోంది. ఇలాగే అనేక చోట్ల చూడవచ్చు. అయితే మనం ఒక విషయం జ్ఞప్తిలో ఉంచుకోవాలి. అందరూ ఆమోదించిన విషయం - జ్ఞానం వల్ల అజ్ఞాన నివృత్తి; అజ్ఞాన నివృత్తే మోక్షము; సోపాధిక బ్రహ్మమే కారణ బ్రహ్మము, నిర్వికార బ్రహ్మమే వాస్తవము. సూక్ష్మవిచారము చేసే తత్త్వవేత్తలకు ఇక్కడ భేదము కనబడుతుంది. అర్థభేదము తక్కువగా కనబడుతుంది. ఇటువంటివి పూర్వమే చాలా జరిగాయి. ఇక క్రొత్తగా విచారణ ఏమీ లేదు. “అతః”, శబ్దజాలం మహారణ్యం చిత్తభ్రమణ కారణమ్. అతః ప్రయత్నాత్ జ్ఞాతవ్యం తత్త్వజ్ఞాత్ తత్త్వమాత్మనః” (వివేక చూడామణి). బహుశః ఈ గ్రంథకర్తకు పరిచయమైన విద్వాంసులు

భేదప్రక్రియకు విరోధులయి వుంటారు. అందువల్ల వీరు భేదప్రతిపాదనను బలంగా చెప్తున్నారు. వీరి ఈ అభిప్రాయము సరియైనదే అనిపిస్తున్నది. ఎందుకనగా ఏదైనా ఒక ప్రక్రియ దృఢమైన తరువాతనే దానిని గ్రహించడానికి ఇతర ప్రక్రియలు సహకరిస్తాయి.

ప్రబుద్ధులైన మన స్వామిజీ వేదాంత ప్రచారంలో ఎక్కువ శ్రద్ధ కలిగినవారు. శ్రీ శంకరాచార్యులు బౌద్ధులను, తార్కికులను, సాంఖ్యయోగులను, మీమాంసకులను మొదలైన అనేక మతములకు సంబంధించినవారిని ఎదుర్కోవలసి వచ్చేది. అందువల్ల వారి వివిధ సంస్కారములను సరిచేయడానికి వారి వారి భాష, సిద్ధాంతములతోనే ఖండించవలసిన అవసరం ఉండేది. అయితే, ఇప్పటి సాధకులలో ఇటువంటి సంస్కారములు లేవు. వర్తమానంలో ప్రచారంలో ఉన్న అనేక అభిప్రాయాలను వారి వారి నిర్ణయాలతోనే ఖండించవలసి వస్తున్నది. ఆధునిక విజ్ఞానాన్ని పైవిధంగా వినియోగించడంలో స్వామిజీ చాలా నేర్పును చూపారు. అనేక వైజ్ఞానిక విషయాలను, ముఖ్యంగా గణితంలో - దృష్టాంతాలను ఉదహరించి, వేదాంతానికి పుష్టిని చేకూర్చారు. విజ్ఞానవేత్తలను - దార్శనికులను సమ్మేళనపరచి స్వామిజీ ఈ కార్యమును చక్కగా చేస్తున్నారు. కాని వైజ్ఞానికుల ఆలోచనాపరిధి ఎప్పుడూ బాహ్యజగత్తులోనే వుంటుంది; కనుక వారి విషయంలో ఎప్పుడూ జాగ్రత్తగానే ఉండాలి; లేకుంటే ఎక్కడో ఒకచోట మోసగింపబడతాము. వారి అభిప్రాయాలను ఖండించడంవల్ల వారికీ కొత్తదృష్టి ఏర్పడుతుంది; సాధకుల భ్రమలు కూడా తొలగిపోతాయి. ఈవిధంగా ప్రయత్నం చేయడంలో ఈ వ్యాఖ్యాత సఫలత్వం పొందాలని భగవాన్ భాష్యకారులను ప్రార్థిస్తున్నాము.

స్వామిజీ దీర్ఘాయుష్మంతులవుదురుగాక! ఇటువంటి గ్రంథరచనలలో పూర్ణ సఫలత్వాన్ని పొందుదురుగాక!

స్వామి మహేశానందగిరి

శంకరమఠం

ఆబూ పర్వతము, రాజస్థాన్

అందరు జీవులకి ఒకే కోరిక ఉంటుంది. అదే దుఃఖనివృత్తి - ఆనంద ప్రాప్తి. ఇది స్వాభావికమైన అభిలాష. ఆత్యంతిక దుఃఖనివృత్తి రూప పరమానందమే ముముక్షువుల లక్ష్యము. మోక్షము పొందాలని వాంఛించేవారే ముముక్షువులు. మోక్షసిద్ధికి ఒకే ఒక సాధనము జ్ఞానము. శ్రోత్రియుడు బ్రహ్మనిష్ఠుడు అయిన ఆచార్యుని ద్వారా వేదాంత వాక్య శ్రవణం చేయడమే జ్ఞానానికి సహకారము. ఇందుకోసమే ప్రస్థానత్రయ భాష్యములు రచింపబడ్డాయి. ఇప్పటివరకూ ఈ విధమైన భాష్యాలన్నింటిలో సర్వాధిక ప్రసిద్ధి, ప్రచారము కలిగినది శ్రీ శంకరాచార్యులు రచించిన - అద్వైత సిద్ధాంతానురూపమైన 'ప్రస్థానత్రయ భాష్యము' ఒక్కటే ఎన్న తగ్గది. వేదాంత ప్రసంగాలలో విద్వాంసులు కూడా సాధారణంగా భాష్యంలో చెప్పిన లక్షణాలను వదలి ప్రకరణ గ్రంథాలలోని లక్షణాలనే చెప్పతూ వుంటారు. ఉదాహరణకు 'యద్రూపేణ యన్నిశ్చితం తద్రూపం న వ్యభిచరతి తత్పత్యం । యద్రూపేణ యన్నిశ్చితం తద్రూపం వ్యభిచరత్ అన్యతం ।' (త్రై॥ భా॥ 2-1-1) అని శంకర భగవత్పాదులు వివరించినవీ, ఖండించడానికి వీలులేనివీ అయిన భాష్య లక్షణాలను విసర్జించి ఇతర గ్రంథాలలోని లక్షణాలను స్వీకరిస్తున్నారు. ఇది చాలా బాధాకర విషయం. భాష్యకర్త వివరించిన లక్షణాలనే స్వీకరించవలసి వున్నది. "బ్రహ్మసూత్ర భాష్యం" పైన "పంచపాదిక", "భామతి", "రత్నప్రభ" "న్యాయనిర్ణయం" మొదలైన అనేక ప్రసిద్ధ వ్యాఖ్యానాలున్నాయి. ఈ వ్యాఖ్యానాలన్నింటిలో కూడా అనేక మతభేదాలున్నాయి. మాయామయమైన ఈ జగత్తులో ఏ పక్షంలోకూడా సత్యానికి అవకాశం లేనందువల్ల అద్వైత తత్వాన్ని అవగాహన చేసుకోవడంలో, వివిధ ప్రక్రియలను స్వీకరించడం అవసరమే! కాని, వ్యావహారిక సత్యదృష్టిలో వేదాంతులు అన్యమతాలను ఖండించే సందర్భాలలో అన్యమత అయధార్థతను - అసత్యతను, స్వమత యధార్థతను - సత్యతను నిర్ణయిస్తూ వుంటారు. ఈ విధంగా వేదాంతవేత్తలైన టీకాకారులు వ్రాసిన భిన్న భిన్న విధాలైన ఆపేక్షిక సత్యాలను వేదాంతులు స్వీకరిస్తూనే వున్నారు. వస్తుతః భాష్య విరుద్ధార్థాలను ప్రతిపాదించడం లేదు. భాష్యంలోని పూర్వాపరాలను కూలంకషంగా పరిశీలన చేసి నిర్ణయించిన ప్రకృష్టమైన అర్థమే భాష్యార్థము.

"జ్ఞానాదేవత కైవల్యమ్" "తమేవ విదిత్వా అతి మృత్యుమేతి" మొదలైన శ్రుతులలో ప్రతిపాదించిన మోక్షసాధనము "బ్రహ్మజ్ఞానమే". ముముక్షువులు ఆధ్యాత్మికాది తాపత్రయ సంతప్తులై, సాధన చతుష్టయ సంపత్తి సంపాదించి జ్ఞానం పొందాలనుకుంటారు. ఇందుకొకటే పరమాత్మ జగత్సృష్టి చేశాడు. "యది హి నామరూపే న వ్యాక్రియేతే, తదా అస్య ఆత్మానో నిరుపాధికం రూపం ప్రజ్ఞానఘనాఖ్యం న ప్రతిఖ్యాయేతా" (బృ॥ భా॥ 2-5-19)- ఇలా నామరూపాత్మకమైన జగత్తు సృష్టించబడకపోతే ఆత్మయొక్క ప్రజ్ఞానఘనము, నిరుపాధికము అయిన రూపము తెలియబడేది కాదు అని భాష్యంలో స్పష్టం చేశారు. జ్ఞానం వల్ల అజ్ఞానుల - అజ్ఞాన నివృత్తి కొరకే జగత్సృష్టి జరిగింది. శుద్ధాత్మస్వరూపంలో బ్రహ్మ అకర్త అయినందువల్ల ప్రపంచ నిర్మాణానికి దానిలో ప్రవృత్తి వుండదు. మాయా ఉపాధి శుద్ధాత్మకు ప్రవర్తకము. అనగా బ్రహ్మకు సృష్టికార్యం చేయడానికి మాయా ప్రవృత్తి కలిగిస్తుంది. ఈ సృష్టి ప్రయోజనము అవిద్యా నివృత్తే. అవిద్యా అభావము వల్ల సృష్టి లేనేలేదు, అంటే సృష్టి కారణము కేవలమయిన మాయవల్లకాదు; అవిద్యా కామకర్మ సహితమైన మాయవల్ల అని నిశ్చయము. "నాసౌ యోగమాయా మదీయా సతీ మమేశ్వరస్య మాయావినః జ్ఞానం ప్రతిబధ్నాతి." ఈపై గీతావాక్యము (3-25)నకు ఉపక్రమభాష్యంలో ఇలా వ్యాఖ్య చేశారు. మాయ జ్ఞానమునకు

ఆవరణ కాదు - కాని “అజ్ఞానేన ఆవృతం జ్ఞానం వివేక విజ్ఞానం తేన ముహ్యంతి” (గీ॥ 5-25) అని - అవిద్యే జ్ఞాన ఆవరణ అన్నారు. జ్ఞానావరణము - జ్ఞాన అనావరణము అని పరస్పర విరుద్ధములైన ఈ రెండు పదముల అర్థము ఒకటి కాదు. అందువల్ల మాయ - అవిద్య అనే పదములు రెండూ పర్యాయవాచకములు కాదు.... “అవిద్యాలక్షణా ప్రకృతిః మాయా ప్రవర్తతే” (గీ॥భా॥ 5-25). ఈ విధముగా అవిద్యా లక్షణమైన ప్రకృతియే సృష్టి ప్రవర్తకము. గీతాభాష్యము (7-25)లో అహంకారము - అనగా అవిద్యాసంయుక్త అవ్యక్తమే ప్రవర్తకము అన్నారు. భాష్య ప్రకారము, అవిద్యా లక్షణ ప్రవృత్తి అనగా, అవిద్యా సంయుక్త అవ్యక్తము (ప్రకృతి అంటే మాయ). ఈ విధమైన మాయ - సృష్టి క్రియలో ఈశ్వరునకు ప్రవర్తకము. గీతాభాష్యకారులు తమ భాష్యములో (7-24) అవిద్యా సంయుక్త అవ్యక్తము అనే పదమును ప్రయోగించి, అవిద్య-అవ్యక్తము (మాయ), ఈ రెండు పదములు పర్యాయ వాచకములు కావని నిషేధించారు. అయితే, అహంకారమునకు, అవిద్యా సంయుక్త అవ్యక్తము అని ఎందుకు వ్రాశారు? అని శంక కలుగవచ్చు. విషము కలిసిన అన్నమును, విషము అన్నట్లే (అజ్ఞానము) అహంకార వాసన మూలకారణంగా కలిగిన అవ్యక్తమును ‘అహంకారము’ అన్నారు.

శంకరభాష్యములో అనేకచోట్లలో - ‘అవిద్యా లక్షణ ప్రకృతి’ అన్నారు. ‘అవిద్యా సంయుక్త అవ్యక్తము’ అన్న పదమునకు ‘అవిద్యాత్మికా’ అని ఎందుకు వ్రాయలేదు? అనే శంకకు సమాధానము - స్త్రీలక్షణములతో కూడిన పురుషుడిని, ‘స్త్రీ లక్షణ పురుషుడు’ అనే అంటారు కదా! అదేవిధముగా, ‘అవిద్యా లక్షణ ప్రకృతి’ అనగా, ‘అవిద్యా సంయుక్త ప్రకృతి’. అందువలననే, భగవత్పాదులు ‘అవిద్యా స్వరూప’ అనిగాక - ‘అవిద్యాలక్షణా ప్రకృతి’ అని పదప్రయోగము చేశారు. ఈవిధముగా అవిద్య లేక మాయ జగత్కారణము అని చెప్పే సమయములలో ‘అవిద్యా సహిత మాయ’ జగత్ప్రవృత్తకము అనే అవగాహన చేసుకోవాలి. దేహేంద్రియ రూపముగా పరిణమించి జీవభావముతో స్వరూపజ్ఞానమును విస్మరింపజేసినందువల్ల (ప్రతిబంధకము అయినందువల్ల) అవిద్యా సంయుక్త మాయనే అవిద్య అని అనవచ్చు. బ్రహ్మజ్ఞానమువల్ల, అవిద్యా నివృత్తి అవుతుంది కాని, ఈశ్వరాశ్రిత మాయా నివృత్తి కాదు.

అందువల్ల ఇతరులచే చెప్పబడిన జ్ఞానియొక్క వ్యవహారం ఈశ్వరాశ్రిత మాయవల్ల జరుగుతుంది - “జీవన్ముక్తి” దశలో అవిద్యాలేశాన్ని కూడా ఈదృష్టితో ఆమోదించనవసరము లేదు. జగత్తు ఈశ్వర సంకల్ప స్వరూపమే! “ఆత్మనః స్థావర జంగమం జగదిదం అగ్ని విస్ఫులింగవత్ వ్యుచ్చరతి అనిశం వర్తతే స్థితికాలే ప్రలీయతే!” (బృ॥ భా॥ 2-1-20) ఈశ్వరుడు నిత్యుడు. అతని ప్రకృతి కూడా నిత్యమే! “నిత్యేశ్వరత్వాత్ ఈశ్వరస్య తత్ ప్రకృత్యోరపి యుక్తం నిత్యత్వేన భవతుమ్, ప్రకృతిద్వయవత్ప్రమేవ హి ఈశ్వరస్య ఈశ్వరత్వమ్” (గీ॥ భా॥ 3-19), “గౌరనాద్యంతవతీ సా జనిత్రీ భూతభావనీ” (మంత్రికోపనిషత్ 9-2), “యత్ తత్ త్రిగుణమవ్యక్తమ్ నిత్యం సదసదాత్మకమ్ ।” (భా॥ 3-26-10), “అనాద్యనస్త మవ్యక్తమ్ నిత్యమ్ కారణమవ్యయమ్” (భా॥ 12-4-18) “నిత్యం తత్పరం బ్రహ్మ నిత్యాచ ప్రకృతిః స్మృతాః” (బ్రహ్మవైవర్త పురాణం 1-28-30), “ప్రకృతిం సత్యమిత్యాహూర్వీకారో అనృతముచ్యతే” (బ్రహ్మాండపురాణం ఉత్తరార్థం 3-89), ముక్తావస్థలో మాయ (ప్రకృతి) లేని కారణంగా “అన్తే విశ్వమాయా నివృత్తిః” అని పై అనేక శ్రుతులు వివరించాయి. వేదాంత సిద్ధాంతానుసారముగా మాయ - తత్కార్యమైన జగత్తు వస్తుతః బ్రహ్మకన్న భిన్నము కాదు. “సదేవ సోమ్యేదమ్ అగ్ర ఆసీత్ ఏకమేవ అద్వితీయం” అని ఛాందోగ్య శృతి వర్ణించినది.

పూజ్యపాదులు శ్రీ పరమానంద స్వాములవారు ఈ 'వేదాంత ప్రబోధ' గ్రంథకర్త. శృంగేరి పీఠాధిపతులు, బ్రహ్మీభూతులు అయిన శ్రీ అభినవ విద్యాతీర్థస్వామివారి కృపాపాత్రులు వీరు. కేవలద్వైత ప్రచారకులు, సంప్రదాయనిష్ఠులు, బ్రహ్మ విద్వరిష్ఠులు, ఈ గ్రంథకర్త ప్రధానలక్ష్యము - భాష్యంలో ప్రతిపాదించిన విధానములను సరళమైన శైలిలో వివరించడమే! ఆ కారణంగా గ్రంథంలో ప్రమాణ ప్రకరణమును సంక్షిప్తముగా వివరించారు. అనుబంధ చతుష్టయములో చెప్పబడిన విషయము, ప్రయోజనము, అధికారి ఈ మూడింటి సంబంధమును కూడా గ్రంథములో ఇతరత్రా వర్ణించారు. అనుబంధ చతుష్టయమునకు గల పరస్పర సంబంధమును వివరించారు. సిద్ధాంతముయొక్క (సమ్యగ్విచారణ) కొరకు ప్రతిపక్షుల అభిప్రాయములను సంక్షేపముగా ప్రకటించారు. కార్యకారణ - అనన్య న్యాయములను సంపూర్ణ అవగాహన కోసము చక్కని కౌశలంతో ప్రతిపాదించారు. దీనివల్ల కార్యకారణ విలక్షణమైన నిర్విశేష జ్ఞప్తి మాత్ర బ్రహ్మ స్వరూప విజ్ఞానము సులభంగా అర్థమవుతుంది.

ఇతర ద్వైత విలక్షణ వివరణలవల్ల బ్రహ్మ ప్రతిపాదన - త్రివిధ సత్యముల ప్రతిపాదన, లక్షణములతో, విశేషణములతో వివరించారు. బ్రహ్మ నిర్గుణత్వము, మాయ - అవిద్యల వేరు వేరు నిరూపణ (ఉచితవిధంగా) విశ్లేషించారు. బ్రహ్మ సత్యత్వము, మాయ - తత్కార్యమైన జగత్తు యొక్క అనిర్వచనీయత్వము, అజ్ఞాతవల్ల ద్వితీయ చంద్రదర్శనము వంటి జగత్తుయొక్క మిథ్యాత్వము, పరబ్రహ్మ సర్వజ్ఞత్వము, నామరూపముల నానాత్వములకు - పరబ్రహ్మతో ఏకత్వమునకు అవిరోధము, రజ్జుసర్ప ఉపమానము లేకుండా బ్రహ్మయొక్క నిర్విశేషత్వము, మాయయొక్క నిత్యత్వము, సర్వాత్మ భావమోక్షము, అవిద్యయొక్క అభావరూపత్వము, అనుపలభి అప్రమాణత్వము యొక్క అభూత పూర్వప్రతిపాదన, అవస్థాత్రయ వివరణలో సుషుప్తికాలంలో బ్రహ్మలో జీవునియొక్క స్థితి; తురీయము, పంచకోశములు, మోక్షము, సంన్యాసము, ఉపాసన, కర్మ - ఇవన్నీ ఈ గ్రంథములో చక్కగా నిరూపించబడినాయి.

భగవత్పాదీయ

స్వామీ త్రిభువనదాస్

మంగళం కుటీరము, గంగాలైసు

స్వర్ణాశ్రమము, ఋషికేశ్

ఉత్తరాఖండ్.

సృష్టి-దృష్టివాదము ఆధారముగా రచింపబడిన ఈ గ్రంథము ఎంతో ఉపయోగకరమైనది. ఈ వాదనలో అనేక భ్రాంతులున్నాయి. ఇప్పటికీ ఈ విషయంలో విచార సాంకర్యం నుంచి విముక్తులు కాలేదు. ఏ ఒక్క విషయములోను స్పష్టత లేదు. ముఖ్యంగా కార్యకారణభావము మాయ, అవిద్య, సత్యము, అసత్యము, మిథ్య మొదలైన పదాలకు - ప్రత్యేక పదానికి ప్రత్యేక అర్థము స్పష్టం చేసే గ్రంథమేదీ వ్రాయబడినట్లు కనబడుట లేదు.

పూజ్య స్వామిజీ ఇటువంటి దృష్టితో లోతుగా పరిశ్రమ చేసి ఈ గ్రంథం రచించి సాధకులకు చాలా ఉపకారం చేశారు. 'అనుపలబ్ధి ప్రమాణం' చాలా గొప్పగా వివరించారు వేదాంత పరిభాష, వృత్తి ప్రభాకరము, విచార చంద్రోదయము ఇంకా ప్రకరణ గ్రంథములలో అనేక నవ్య నైయామిక గ్రంథములలో వేదాంతంలో ఆరు ప్రమాణాలున్నాయనే భ్రాంతి గురించి ప్రచారం జరిగింది. "షడితి భాట్ట వేదాంతినో!" భాష్య వార్తిక వచనముల ఆధారంతో ఈ వాదన భాష్య విరుద్ధమని శ్రీ స్వామిజీ నిరూపించారు.

కార్యకారణ - అనన్యత్వ న్యాయమును, పూర్వార్థ ఉత్తరార్థములలో విభజనచేసి ఈ గ్రంథములో రూపించిన విధంగా ఇతర టీకాకారులు సరియైన చర్చ చేయలేదు. బృహదారణ్యఘట భాష్యంలో భాష్యకారులు ఏవిధంగా చర్చ చేశారో ఆ విధానం స్పష్టీకరణ ఈ గ్రంథంలో వివరించారు. కార్యము యొక్క సత్యాసత్య విచారణ చేసి జగత్తు 'బ్రహ్మదృష్టి'తో సత్యము - స్వదృష్టితో అసత్యము అని చూపించారు. బ్రహ్మజ్ఞాన ప్రాప్తి అనంతరము ప్రారబ్ధకర్మను అనుసరించి 'బాధా సామానాధికరణ వృత్తి' వల్ల బ్రహ్మజ్ఞానికి జగత్తుయొక్క వృత్తి అనుభవం కలుగుతున్నది - అని పై వివరణవల్ల అనాయాసంగా సిద్ధాంతం స్పష్టంగా నిరూపణము అవుతున్నది. అవచ్ఛేద వాదము - వివర్తవాదము చాలా చక్కగా ఉన్నది; దీనివల్ల సావయవత్వ - పరిచ్ఛిన్నత్వ సంబంధముల ఆక్షేపము స్వతఃగా దూరమవుతున్నది. జగత్కారణమైనప్పటికీ బ్రహ్మ నిర్విశేషమని నిరూపించబడినది... మాయ నిత్యము, అనిర్వచనీయము. కాని, అది బ్రహ్మ నుండి వేరుగా లేనందువల్ల అద్వైతము సిద్ధిస్తున్నది. భగవద్గీత, బ్రహ్మసూత్రముల ఆధారముతో ఈ నిర్ణయము చేయబడినది; యుక్తియుక్తముగా ఈ నిర్ణయము చేయడము వలన అది సంప్రదాయ విరుద్ధము కాదు. "బ్రహ్మ సత్యము" అనే శీర్షికతో ఇలా వ్రాశారు - "జగత్తు బ్రహ్మముకన్న భిన్నము కాకున్ననూ, దానిని బ్రహ్మ స్వరూపముగా గుర్తించక స్వతంత్రముగానే వ్యవహరిస్తున్నారు" ఇటువంటి వాక్యములు "బ్రహ్మమయమిదం జగత్!" అను శ్రుతి వాక్యానుసారముగానే ఉన్నవి. ఈవిధంగా సత్యము, అసత్యము, మిథ్య, అనిర్వచనీయము మొదలైన శబ్దముల అర్థమును విడివిడిగా చెప్పి సిద్ధాంతరూపము స్పష్టము చేయబడినది.

ఈ గ్రంథముద్వారా వేదాంత అర్థమును గ్రహించడము చాలా సులభతరము. 'అవిద్యాలేశ'మను విషయ విమర్శ సర్వసమ్మతముగా నున్నది. 'అజాతవాద' ప్రకారము ముక్తుడైన జ్ఞానికి జగత్తు లేనేలేదు; ఇక, కర్మకర్తృత్వము, ప్రారబ్ధము, అవిద్యాలేశము - అనే పదాలకు స్థానము ఎక్కడ ఉన్నది? ఈ విధమైన కల్పన అనుచితము.

మా దృష్టిలో ఈ గ్రంథమున క్రింది విషయాలు న్యూనతగా అనిపిస్తున్నాయి.

అపరావిద్యానుష్ఠానము లేకుండా పరావిద్యకు అధికారి కాలేదు కనుక అపరావిద్యను శ్రేష్ఠమైనది కాదని నిందచేయడము సరైనది కాదు.

గురులక్షణములలో, శోత్రియ పదమునకు అర్థము అసంపూర్ణముగా నున్నది. ఎందుకనగా స్మృతిని అనుసరించి శ్రోత్రియుడు జన్మతః బ్రాహ్మణుడై వుండాలి. మనుష్య నిర్మితమైన గ్రంథాలలో గుణదోషములు రెండూ ఉంటాయి. భగవత్పాద శ్రీ శంకరాచార్యులు సాక్షాత్తు దేవాదిదేవుడైన మహాదేవుని అవతారము. వారి కృతులలో కూడా దోషాన్ని గమనించేవారున్నారు. ఇక మిగిలినవారి గ్రంథముల గురించి చెప్పేదేమున్నది? అందువల్ల గురుపరంపరా సంప్రదాయముతో ఈ గ్రంథమును చదివి శాస్త్రానుసారము తత్త్వగ్రహణము చేయగలరు.

నారాయణ స్మృతిః

సత్యం సాధనా కుటీరము
గంగాలహరి, గోహరీ మాఫీ, రాయ్‌వాలా,
తహశీల్ ఋషీకేశ్, డెహరాడూన్

స్వామీ శాంతి ధర్మానంద సరస్వతీ

సంకేత సూచిక

అ॥	-	ఈ గ్రంథములోని అధ్యాయము
అ॥భా॥	-	అధ్యాస భాష్యము
ఈశా॥	-	ఈశావాస్యోపనిషత్
ఈశా॥భా॥	-	ఈశావాస్యోపనిషద్భాష్యము
ఋ॥సం॥	-	ఋగ్వేద సంహితము
ఐత॥	-	ఐతరేయోపనిషత్
ఐ॥అ॥	-	ఐతరేయ ఆరణ్యకము
ఐ॥భా॥	-	ఐతరేయోపనిషద్భాష్యము
కఠ॥	-	కఠోపనిషత్
కఠ॥భా॥	-	కఠోపనిషత్ భాష్యము
కేస॥	-	కేసోపనిషత్
కేస॥భా॥	-	కేసోపనిషద్భాష్యము
కౌ॥	-	కౌషీతకీ ఉపనిషత్
గీ॥	-	భగవద్గీత
గీ॥భా॥	-	భగవద్గీత భాష్యము
ఛాం॥	-	ఛాందోగ్యోపనిషత్
ఛాం॥భా॥	-	ఛాందోగ్యోపనిషత్ భాష్యము
జా॥	-	జాబాలోపనిషత్
తై॥	-	తైత్తిరీయోపనిషత్
తై॥అ॥	-	తైత్తిరీయ ఆరణ్యకము
తై॥నా॥	-	తైత్తిరీయ నారాయణకము
తై॥బ్రా॥	-	తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము
తై॥భా॥	-	తైత్తిరీయోపనిషద్భాష్యము
తై॥సం॥	-	తైత్తిరీయ సంహిత
ప్రశ్న॥	-	ప్రశ్నోపనిషత్

ప్రశ్న॥భా॥	-	ప్రశ్నోపనిషద్భాష్యము
బృ॥భా॥	-	బృహదారణ్యక భాష్యము
బృ॥	-	బృహదారణ్యకోపనిషత్
సూ॥భా॥	-	సూత్రభాష్యము
మా॥	-	మాండూక్యోపనిషత్
మా॥భా॥	-	మాండూక్యోపనిషద్భాష్యము
ము॥	-	ముండకోపనిషత్
ము॥భా॥	-	ముండకోపనిషద్భాష్యము
శ్వే॥	-	శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్

Maha Parivrajaka

పీఠికా ప్రకరణము

వేదాంత విచారణ ప్రారంభము సాధన చతుష్టయ సంపత్తితోనే అని సంప్రదాయము. దీనిద్వారా సంక్షేపముగా గ్రంథ పరిచయము జరుగుతుంది. వేదాంత విచారణకు ఫలితము మోక్షమే అయినా అది పొందడానికి ముఖ్యసాధనముగా 'సాధన చతుష్టయ' సంపత్తి తప్పనిసరి. సాధన చతుష్టయ సంపత్తి పూర్ణముగా కలిగినవారు కూడా శాస్త్రమును స్వతంత్రముగా అధ్యయనము చేసి మోక్షమును పొందజాలరు. గురుసన్నిధిలో శాస్త్రాధ్యయనము చేసినందువలన లభ్యమయిన ఆత్మజ్ఞానము ద్వారా మాత్రమే మోక్షప్రాప్తి కలుగుతుంది. ఏ విషయజ్ఞానమయినా ప్రమాణములద్వారా పొందగలరు. విషయములను రెండు భాగములుగా విభజించవచ్చు - 1) లౌకికవిషయము 2) అలౌకిక విషయము. లౌకిక విషయములను నాలుగు ప్రమాణాలతో తెలుసుకొనవచ్చు; అవి 1) ప్రత్యక్ష ప్రమాణము, 2) అనుమాన ప్రమాణము 3) ఉపమాన ప్రమాణము, 4) అర్థాపత్తి ప్రమాణము. మోక్షప్రాప్తి ఏ జ్ఞానమువల్ల కలుగుతున్నదో ఆ ఆత్మ స్వరూపజ్ఞానము అలౌకిక విషయము. అనగా ఇంద్రియములద్వారాగాని, బుద్ధిద్వారాగాని ఆత్మస్వరూపము తెలియబడదు. అనగా అది బుద్ధికి, ఇంద్రియములకు అతీతమైనది. అపౌరుషేయములైన వేదములద్వారానే దానిని తెలుసుకోగలము. ఆ వేదములే పంచమ ప్రమాణము. సామాన్య జనులకు వేదప్రమాణ్యము సంశయాత్మకముగా ఉంటుంది. వేదము సనాతన ఋషుల బుద్ధిగత భావన అని; ఋషులుకూడా మానవులే గనుక వారి భావనలో దోషములు ఉండవచ్చని సామాన్యుల భావన. కాని, వేదము మానవుని బుద్ధికి అతీతమైనది అనగా అపౌరుషేయము. ఈ విచారణము ఖండించ వీలులేని తర్కములతో ఈవిధంగా నిర్ణయించాలి. మోక్షప్రాప్తికి సాధన సంపత్తి, గురువు, వేదము అనివార్య సహకారులని చెప్పటమే ఈ ప్రకరణ ఉద్దేశ్యము.

ఈ ప్రకరణము చివరలో ఇంకొక విషయము ప్రసంగవశమున చెప్పబడినది. అదే అనుపలబ్ధి ప్రమాణము. ఇది ఆరవ ప్రమాణముగా వేదాంత గ్రంథాల్లో ప్రచారముగా ఉన్నది. కాని, దీని ఉపయోగము శాస్త్రములో ఎక్కడా లేదు. శంకరభాష్యంలో పరోక్షముగాను, సురేశ్వరాచార్యుని 'సంబంధ వార్తికము'లో ప్రత్యక్షముగాను దీని అప్రమాణ్యమును వ్రాశారు. ఈ చర్చ 'అనుపలబ్ధి ప్రమాణము' గురించి స్పష్టీకరణకోసము చేయబడినది.

గ్రంథ విషయానుక్రమణిక

పీఠికా ప్రకరణము

అధ్యాయము - 1	అనుబంధ చతుష్టయము	1-3
	(1-1) విషయము	1
	(1-2) ప్రయోజనము	1
	(1-3) సంబంధము	2
	(1-4) అధికారి	2
	ప్రశ్నలు	3
అధ్యాయము - 2	సాధన చతుష్టయ సంపత్తి	4-9
	(2-1) నిత్యానిత్య వస్తు వివేకము	4
	(2-2) ఇహోముత్రార్థ ఫలభోగ విరాగము	4
	(2-3) శమాది షట్క సంపత్తి	5
	(2-4) ముముక్షుత్వము	6
	(2-5) ఒక సందేహము	7
	(2-6) మోక్షము ఎవరెవరికి?	7
	ప్రశ్నలు	8
అధ్యాయము - 3	గురువు	10-12
	(3-1) గురువు ఆవశ్యకత	10
	(3-2) గురువు లక్షణములు	10
	(3-3) సద్గురు ప్రాప్తి - అతని సేవ	11
	(3-4) ఒక హెచ్చరిక	12
	ప్రశ్నలు	12
అధ్యాయము - 4	ప్రమాణములు	13-19
	(4-1) త్రిపుటి	13
	(4-2) ప్రత్యక్ష ప్రమాణము	13
	(4-3) అనుమాన ప్రమాణము	14
	(4-4) ఉపమాన ప్రమాణము	14

	(4-5) అర్థాపత్తి ప్రమాణము	15
	(4-6) ఆగమ ప్రమాణము	15
	(4-7) మీమాంసకుల విభిన్న ప్రమాణము	17
	ప్రశ్నలు	19
	జగత్ ప్రకరణము	20
అధ్యాయము - 5	అన్య సిద్ధాంతములు	21-32
	(5-1) జగత్తుకు అప్రత్యక్ష కారణము వున్నది	21
	(5-2) రెండు కారణములు	21
	(5-3) బౌద్ధవాదము	22
	(5-4) మీమాంసకుల వాదము	23
	(5-5) వైశేషికుల వాదము	24
	(5-6) తార్కికుల వాదము	25
	(5-7) సాంఖ్యవాదము	26
	(5-8) ఆధునిక వాదము	27
	(5-9) ఈ విమర్శలో తర్క స్థానము	28
	(5-10) తర్కమునకు సరిహద్దు	29
	(5-11) పూర్ణతర్కము	29
	ప్రశ్నలు	31
అధ్యాయము - 6	వేదాంత సిద్ధాంతము	37-42
	(6-1) బ్రహ్మయే జగత్తునకు నిమిత్త కారణము	33
	(6-2) బ్రహ్మయే జగత్తునకు ఉపాదాన కారణము	34
	(6-3) ఉపాదానత్వమా? లేక అంతర్యామిత్వమా?	35
	(6-4) వాచారంభణము - నామధేయము	35
	(6-5) కార్య-కారణ అనన్యత్వము	36
	ప్రశ్నలు	42
అధ్యాయము - 7	బ్రహ్మ కారణత్వ చర్చ 43-52	
	(7-1) జ్ఞాపకము వుంచుకొనవలసిన మాట	43

	(7-2) భోక్త-భోగ్య అభేదమున ఆక్షేపము	44
	(7-3) హితాకరణముయొక్క ఆక్షేపము	44
	(7-4) సహకారి కారణ రాహిత్యమున ఆక్షేపము	45
	(7-5) కరణ రాహిత్యమున ఆక్షేపము	45
	(7-6) ప్రయోజనరాహిత్యమున ఆక్షేపము	46
	(7-7) వైషమ్య నైర్మల్య ఆక్షేపము	46
	(7-8) వైలక్షణ్యముయొక్క ఆక్షేపము	47
	(7-9) చేతనము నుంచి జడమా?	49
	(7-10) ఎవరి సిద్ధాంతము ఆమోదించతగినది?	49
	(7-11) సావయవత్వముయొక్క ఆక్షేపము	50
	(7-12) ఉపాధి	50
	ప్రశ్నలు	52
అధ్యాయము - 8	మాయ 53-64	
	(8-1) ఒక దృష్టాంతము	53
	(8-2) మాయ అంటే ఏమిటి?	53
	(8-3) మాయశబ్ద పర్యాయములు	54
	(8-4) అపరాప్రకృతి - పరాప్రకృతి	54
	(8-5) మాయ బ్రహ్మకు అధీనము	55
	(8-6) చతుర్ముఖ బ్రహ్మ	55
	(8-7) సృష్టిక్రమము	55
	(8-8) ప్రళయము	57
	(8-9) మాయ నిత్యము	57
	(8-10) మాయ అనిర్వచనీయము	60
	(8-11) మాయా స్వరూపము బ్రహ్మానన్యము	61
	ప్రశ్నలు	63
	బ్రహ్మ ప్రకరణము	65
అధ్యాయము - 9	బ్రహ్మయొక్క పృథక్కరణము	66-75

	(9-1) విశేషణములు - లక్షణములు	66
	(9-2) బ్రహ్మయొక్క భావరూప విశేషణములు	66
	(9-3) అభావరూప విశేషణములు	67
	(9-4) బ్రహ్మ సత్యము	67
	(9-5) మూడు సత్యములు	67
	(9-6) పారమార్థిక సత్యము	69
	(9-7) వ్యావహారిక సత్యము	70
	(9-8) ప్రాతిభాసిక సత్యము	70
	(9-9) బ్రహ్మము జ్ఞానము	70
	(9-10) బ్రహ్మ సర్వజ్ఞమా? కాదా?	71
	(9-11) బ్రహ్మ అనంతము	72
	(9-12) జ్ఞానుల అనుభవము	73
	ప్రశ్నలు	74
అధ్యాయము - 10	బ్రహ్మ నిర్గుణత్వము	76-86
	(10-1) నిర్గుణ బ్రహ్మ	77
	(10-2) బ్రహ్మ నిర్విశేషత్వమునకు కారణము	80
	(10-3) జగత్తు సతా? అసతా?	81
	(10-4) రెండు బుద్ధి పరికల్పనలు	83
	(10-5) అధ్యారోప - అపవాదము	84
	ప్రశ్నలు	86
	జీవ ప్రకరణము	87
అధ్యాయము - 11	శరీరత్రయ శోధన	89-102
	(11-1) స్థూల శరీరము	90
	(11-2) నేను స్థూల శరీరము కాదు	91
	(11-3) సూక్ష్మ శరీరము	92
	(11-4) అంతఃకరణము	92
	(11-5) పంచప్రాణములు	94

	(11-6) పంచ జ్ఞానేంద్రియములు	95
	(11-7) పంచ కర్మేంద్రియములు	97
	(11-8) నేను సూక్ష్మశరీరము కాదు	97
	(11-9) కారణ శరీరము	98
	(11-10) విద్యా-కర్మ-పూర్వప్రజ్ఞ	98
	(11-11) సంచితము-ప్రారబ్ధము-ఆగామి	99
	(11-12) మరణక్రమము	99
	(11-13) జననక్రమము	100
	ప్రశ్నలు	100
అధ్యాయము - 12	అవిద్య	103-138
	(12-1) జీవుని భ్రమ	103
	(12-2) జీవుని స్వరూపము ఎక్కడ తెలుస్తుంది?	103
	(12-3) స్వరూప నిర్ణయము	104
	(12-4) ఆగమమున ఉత్తరము	104
	(12-5) 'మమైవాంశ' ము యొక్క అర్థము	105
	(12-6) అవిద్య-అధ్యాసల నిర్వచనము	106
	(12-7) అధ్యాసకు మాయాకార్యమే ఆధారము	107
	(12-8) అధ్యాసతోనే హాని	108
	(12-9) అవిద్యయొక్క అభావ స్వరూపము	108
	(12-10) బుద్ధియే ధర్మ - విద్య ప్రతియోగి	111
	(12-11) అవిద్య అనాది	112
	(12-12) వ్యప్తవిద్య - సమప్తవిద్య	113
	(12-13) అవిద్య ఎవరిలో? మాయ ఎవరిలో?	114
	(12-14) జగత్సృష్టికి అవిద్యే ప్రేరకము	115
	(12-15) 'అవిద్యా కల్పిత'మునకు అర్థము	116
	(12-16) జగత్కారణము మాయా? లేక అవిద్యా?	123
	(12-17) బ్రహ్మజ్ఞాని దృష్టి - విద్యకు దృష్టాంతములు	124

	(12-18) అవిద్యా లక్షణ ప్రకృతి	126
	(12-19) అవిద్యాత్మికా బీజశక్తి	127
	(12-20) మాయ-అవిద్య పర్యాయములు కాదు	135
	ప్రశ్నలు	137
అధ్యాయము - 13	అవస్థాత్రయ చర్చ	139-164
	(13-1) జాగ్రత్తు	139
	(13-2) జ్యోతి	139
	(13-3) స్వప్నము అనగా ఏమి?	140
	(13-4) స్వప్న జగత్తు	141
	(13-5) స్వప్నము ఇహ-పర సంధి	142
	(13-6) స్వప్నకర్త ఎవరు?	142
	(13-7) స్వప్న జ్యోతి దేహమునదా?	132
	(13-8) స్వప్న జ్యోతి దేహమునది కాదు	144
	(13-9) స్వప్న జ్యోతి ఆత్మది!	144
	(13-10) ఇంద్రియములతో విశేషజ్ఞానము	145
	(13-11) ఆత్మ అపరిచితము కాదు	145
	(13-12) స్వప్నమువలన సౌలభ్యము	146
	(13-13) సుషుప్తి	147
	(13-14) సుషుప్తిలో జీవుడు ఎక్కడ వుంటాడు?	147
	(13-15) అద్వితీయావస్థ	147
	(13-16) ఇక్కడే పరమానందము వున్నది	149
	(13-17) ఆనంద మీమాంస	149
	(13-18) ఆనందము యొక్క అంతస్తులు	151
	(13-19) దుఃఖ స్వరూపము	151
	(13-20) సుషుప్తిలోని రూపమే తన స్వరూపము	152
	(13-21) తానే బ్రహ్మ	152
	(13-22) బ్రహ్మోత్తైకత్వమునకు యుక్తి	153

	(13-23) విశేషజ్ఞానము ఎందుకు లేదు?	154
	(13-24) తనను గురించి జ్ఞానము ఎందుకు లేదు?	156
	(13-25) ఒక లౌకిక దృష్టాంతము	157
	(13-26) సుషుప్తిలో అవిద్య ఉన్నదా? లేదా?	157
	(13-27) సుషుప్తిలో అవిద్యను లేదంటే దోషము.	158
	(13-28) సుషుప్తిలో అధ్యాస లేదు అవిద్య వున్నది	159
	ప్రశ్నలు	161
అధ్యాయము - 14	తురీయము	165-182
	(14-1) సాక్షి	165
	(14-2) సాంఖ్యము - యోగము	165
	(14-3) సమ్యగ్దర్శనము - సర్వాత్మభావము	166
	(14-4) నిదర్శనము	169
	(14-5) ప్రపంచ ప్రవిలయము	169
	(14-6) సమష్టి-వ్యష్టి	171
	(14-7) వైశ్వానరాత్మ	171
	(14-8) తైజసాత్మ	172
	(14-9) ప్రాజ్ఞాత్మ	173
	(14-10) తురీయాత్మ	173
	(14-11) కొన్ని సందేహములు	174
	(14-12) ఓంకారము	179
	ప్రశ్నలు	181
అధ్యాయము - 15	పంచకోశ విమర్శ	183-192
	(15-1) వ్యష్టి వ్యవహారము	183
	(15-2) విమర్శాక్రమము	183
	(15-3) అన్నమయాత్మ (వ్యష్టి)	185
	(15-4) ప్రాణమయాత్మ (వ్యష్టి)	186
	(15-5) మనోమయాత్మ (వ్యష్టి)	186

	(15-6)	విజ్ఞానమయాత్మ (వ్యష్టి)	187
	(15-7)	ఆనందమయాత్మ (వ్యష్టి)	188
	(15-8)	సమష్టాత్మల ఉపసంక్రమణము	188
	(15-9)	ఆనంద - ఆనందీ	189
	(15-10)	సమష్టాత్మల ఉపాసన	190
		ప్రశ్నలు	191
		సాధనా ప్రకరణము	193
అధ్యాయము - 16		మోక్షము	194-198
	(16-1)	మోక్షము అంటే ఏమిటి?	194
	(16-2)	జ్ఞానముతోనే మోక్షము	195
	(16-3)	మోక్షము కర్మజన్యము కాదు	196
		ప్రశ్నలు	198
అధ్యాయము - 17		సన్యాసము	199-203
	(17-1)	సన్యాసము వేదోక్తము	199
	(17-2)	విద్యత్సన్యాసము	200
	(17-3)	జ్ఞానియొక్క కర్మ	200
	(17-4)	వివిదిషా సన్యాసము	201
	(17-5)	వివిదిషా సన్యాస విధి	202
	(17-6)	సన్యాస ప్రచ్యుతి	202
		ప్రశ్నలు	203
అధ్యాయము - 18		ఉపాసన	208
	(18-1)	ఉపాసన అంటే ఏమిటి?	204
	(18-2)	ఆలంబనతో తన సంబంధము	205
	(18-3)	ప్రతీకోపాసన	205
		ప్రశ్నలు	207
అధ్యాయము - 19		కర్మ	208
	(19-1)	జ్ఞానకాండ - కర్మకాండలలో భేదము	208

(19-2)	వర్ణముల సృష్టి	208
(19-3)	వర్ణధర్మములు	209
(19-4)	ఆశ్రమధర్మములు	211
(19-5)	కర్మ	211
(19-6)	కర్మతో మోక్షము వస్తున్నదా?	212
(19-7)	మోక్షమార్గము ఒకటా? అనేకమా?	213
(19-8)	భక్తి	214
	ప్రశ్నలు	215
ఉపసంహారము		217
శబ్దానుక్రమణిక		223

Maha Parivrajaka

సమర్పణ

శ్లో॥ శ్రుతిస్మృతి పురాణానామాలయం కరుణాలయమ్ ।
నమామి భగవత్పాద శంకరం లోకశంకరమ్ ॥

శ్లో॥ శంకరం శంకరాచార్యం కేశవం బాదరాయణమ్ ।
సూత్రభాష్యకృతౌ వందే భగవంతౌ పునః పునః ॥

పరబ్రహ్మ స్వరూపుడైన నారాయణుడిని, ధర్మసంస్థాపన చేయడం కోసం అనేక అవతారాలు ఎత్తి దుష్టసంహారం చేసి చేసి విశ్రాంతిలేక మరొక్కసారి అవతారం దాల్చుకుండా ఉండేటప్పుడు తమ అప్రతిహతమైన జ్ఞానంతో వైదిక పరంపరను పునరుద్ధరించిన సాక్షాత్తు శంకరస్వరూపుడే అయిన శ్రీశంకరాచార్యులవారిని, నావంటి అల్పజ్ఞుడిని కూడా ఆ పరంపరలోనే చేర్చుకున్న శ్రీశృంగేరి జగద్గురువులైన శ్రీమదభినవ విద్యాతీర్థమహాస్వాములవారిని - స్మరించి, భజించి, నమస్కరించి వ్రాయబడిన ఈ అల్పగ్రంథం, ఈ మహనీయుల పాదపద్మములలో అర్పింపబడిన, వారి వనంలో వికసించిన ఒక పుష్పం.

Maha Parivrajaka

Blank page